

Западно-Казахстанский университет имени М.Утемисова имеет тесные партнерские отношения не только с нашими университетами, но и с зарубежными вузами.

Расширены границы сотрудничества

14 апреля делегация Поволжского государственного университета физической культуры, спорта и туризма во главе с ректором Бургановым Рафисом Тимерхановичем из Республики Татарстан, г. Казань прибыла с рабочим визитом Западно-Казахстанский университет им. М. Утемисова. А так же в составе делегации был первый проректор ПГУ, д. э. н., профессор Шарапов Азат Рафикович. Во время встречи были рассмотрены основные направления сотрудничества, обмен опытом в рамках академической мобильности, двудипломное образование, совместная реализация культурных мероприятий, программы повышения квалификации сотрудников ЗКУ им.М.Утемисова и Поволжский ГУФКСИТ по разным специальностям.

На основе переговоров ректоры обоих университетов подписали меморандум о сотрудничестве.

Поволжский государственный университет физической культуры, спорта и туризма – современный объект образования. На сегодняшний день на базе университета имеются учебно-лабораторный корпус, медико-санитарная часть НИИ физической культуры и спорта, крытый бассейн «Буревестник», Дворец водных видов спорта, Академия тенниса, Ледовый дворец «Зилант», центры гребного спорта, гимнастики, бадминтона, жилой комплекс и гостиница «Регата».

Студенттік коктемі - 2022

9-бет

ҚР Білім және ғылым министрлігінің жаңалықтары

3-бет

Білім ап саяңда...

4-5-беттер

Аймақ әдебиетіне арналды

8-бет

«Ашық есік» күні өткізілді

9-бет

18-сәуір күні М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетіне арнайы іс сапармен Ресей Федерациясы Саратов қаласынан делегация келді.

Құрамында Саратов облыстық Дума депутаты, РФ Саратов облысы мен ҚР БҚО Іскерлік клубының Төрағасы Иван Анатольевич Бабошкин, Ю.Гагарин ат. Саратов мемлекеттік техникалық университетінің Халықаралық коммуникациялар басқармасының басшысы Е.С. Токарева және орынбасары И.В.Терентьев, машина жасау, материалтану және келік институтының директоры, т.ғ.к., А.А. Казинский бар.

Саратов университетімен серіктестік жанданбақ

М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетіне келген Ю.Гагарин атындағы Саратов мемлекеттік технологиялық университетімен болған кездесуде өзара тәжірибе алмасу, академиялық ұтқырлықты дамыту, қос дипломды мамандарды даярлау, көршілес елдер арасындағы қарым-қатынаспен қатар жастарға білім беру мүмкіндіктерін арттыру мәселелері талқыланды. Келген қонақтарға университет мұражайында оқу ордасының тарихы баяндалып, бүгінгі материалдық-техникалық базасы таныстырылды. Кейін университет ректоры Н.Х.Серғалиевпен екі жақты келіссөздер жүргізілді. Айта кетейік, М.Өтемісов атындағы БҚУ бүгінгі күнге дейін әлемнің 140-тан астам Жоғарғы оқу орындарымен серіктестік қарым-қатынас орнатты.

Өткен ғасырдың 20-жылдарының соңында Ресей үлкен құрылысқа айналды-алып зауыттар, қуатты электр станциялары мыңдаған шақырым жолдар салынды. «Индустрияландыру» термині нақты пішінге ие болды, кадрлардың жетіспеушілігі айтарлықтай байқалды: жұмысшылар, техниктер және әсіресе инженерлер. Үкіметтің шешімі бойынша ондаған жоғары техникалық оқу орындары ұйымдастырылады. 1930 жылы 6 қазанда Саратов автожол институты ашылды. Екі факультетте — автомобиль және жол-құрылыс факультеттерінде 440 студент оқуға кірісті. Ұлы

Отан соғысы жылдарында инженерлерді даярлауды жалғастыра отырып, институт қорғаныстық маңызы бар ғылыми әзірлемелерді орындады, оның ресурстарында Оңтүстік-Батыс майданының автожөндеу базасы жұмыс істеді, автомобильдерді отынның жаңа түрлеріне ауыстыру жобасы орындалды. Бүгінгі таңда СМТУ кафедраларды, институттарды, оқу-ғылыми және оқу-зерттеу орталықтарын, зертханаларды қамтитын бірыңғай оқу-ғылыми-өндірістік кешен болып табылады. Сабақтарды өткізу үшін университетте заманауи техникалық база бар. Техникалық университет қалашығының аумағында оқу корпустары мен жатақханалар орналасқан. СМТУ корпустарының ғимараттарында дәрісханалар, оқу және ғылыми зертханалар, дисплей сыныптары, клуб, спорт залы, қоры 2 млн. дана кітапхана, мерзімді ақпараттық басылымдар орналасқан. Ғылыми-зерттеу қызметіне ерекше бейімділігін көрсеткен ЖОО-ның үздік түлектері техникалық университетті бітіргеннен кейін кандидаттық диссертациялар дайындау үшін аспирантураға түседі. Жоғары білікті ғылыми кадрларды даярлау жүйесінің соңғы буыны СМТУ докторантурасы болып табылады. Оның ұйымдастырылуы университеттің профессорлық-оқытушылық құрамының негізі қаланған алғашқы күннен бастап бүгінгі күнге дейінгі белсенді ғылыми қызметінің арқасында мүмкін болды.

Ұлт ұстазы ұлықталды

Қазақтың рухани көсемі, Алаш ардақтысы, Ұлт ұстазы Ахмет Байтұрсынұлының туғанына 150 жыл толуына орай «А.Байтұрсынұлы мұрасы: зерттеу, жүйелеу және насихаттау» атты халықаралық ғылыми-практикалық конференция М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінде өтті.

Филология факультеті ұйымдастырған Ғылыми-практикалық конференцияға М. Өтемісов атындағы БҚУ профессор-оқытушылар құрамы, Алматы, Нұр-Сұлтан, Қызылорда, Ақтөбе, Атырау, Қарағанды ЖОО және Түркия Республикасының ғалымдары, студенттер, облыстық, қалалық жалпы орта білім беретін мектептердің мұғалімдері, БҚО тілдерді дамыту бөлімінің мамандары қатысты. Сөз бастауын алған Ғылыми жұмыстар және халықаралық байланыстар жөніндегі проректоры Қажымұрат Ахмеденов өз кезегінде Ұлт ұстазына айналған Ахмет мұрасының қазақ қоғамының бүгінгі үшін де маңызы зор екендігін баса айтты: Тәуелсіздіктің ақ таңы атқалы отыз жыл ішінде

тарихымызды таразылап, рухани болмысымызды айқындау үшін көптеген іс-шаралар жүзеге асырылып келеді. Ұлттық кодтың негізі болған Алаш ардақтыларының, алғашқы ғалымдарымыздың ғылыми мұрасын жаңа заман тұрғысынан қайта зерделеп, шынайы бағасын беретін кез туды. Мемлекет және қоғам қайраткері, көрнекті ғалым, қазақ тіл білімінің негізін қалаушы, әдебиет зерттеуші, түркітанушы, ақын, публицист, педагог, аудармашы, А.Байтұрсынұлының еңбектері ешқашан тарихи маңызын жоймайды. А.Байтұрсынұлының ғылыми мұрасы ұлттық санамызды кемелдендіру жолындағы рухани азық болары сөзсіз.

Сайлау — саяси сауат

7 сәуір күні М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің студенттері ҚР Орталық сайлау комиссиясының Төрағасы Нұрлан Мәжитұлы Әбдіровпен кездесті. Еліміздің әрбір азаматы, соның ішінде жастар, сайлаушы және сайланушы құқығын толық пайдалануы керектігін насихаттап жүрген Орталық сайлау комиссиясының Төрағасы мен мүшелері бұған дейін еліміздің бірқатар облыстарында болып, түрлі кездесулер өткізген.

«Жастармен болған барлық бас қосу мен үшін аса маңызды. Себебі, сайлау — таңдау. Ал, ел ертеңі деп сенім артып отырған жастар еліміздің келешек дамуы мен өркендеуі жолында өз таңдауларын жасаулары тиіс» - деді Нұрлан Мәжитұлы.

Орталық сайлау комиссиясының Төрағасы өз сөзінде соңғы жылдары дауыс беруде қолданысқа енгізілген өзгерістер мен олардың ерекшеліктеріне тоқталды. Мысалы электрондық жүйе арқылы беру әлемнің қырықтан астам елінде сайлау кезінде қолданылатынын жеткізді. Бастысы дәл осы жүйе арқылы дауыс санын бұрмалау, өзгерту және басқа біреудің атынан дауыс беруге жол берілмейді.

Кездесу барысында ел Президенті Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаевтың 2022 жылы наурыздағы жолдауында Сайлауға байланысты айтылған бір қатар өзгерістер мен толықтырулары туралы да сөз қозғалып, тиімділігі мен таңдаушы бұқара үшін маңыздылығы талқыланды. Бас қосуға Орал қаласының оқу орындарының студенттері мен оқытушылары қатысты. Қатысушылар сайлаулардың өту барысы, сайлау жүйелері және оны жаңғырту жолдары туралы сауалдарын қойып, комиссия Төрағасының түсіндірме жауаптарын тыңдады.

Алаштану орталығының жетекшісі т.ғ.к., доцент Б.С.Боранбаеваның ұйымдастыруымен тарих мамандығының 1-4 курс студенттері алаш қайраткері Х.Досмұхамедовтың өмірі мен қоғамдық-саяси қызметіне арналған дөңгелек үстел өткізді. Факультет кітапханасының оқу залында өткізілген шара «Алаш тұлғасы — Х.Досмұхамбетов» атты көрмені тамашалаудан басталды. Кітапхана қызметкерлері студенттерді қазақ зиялысының өмірі мен оның шығармашылық қызметіне ғылыми әдебиеттермен таныстырды.

Алаштың асыл арысы

Шараға қатысқан Ист-31 тобының студенттері А.Айтжанов, Б.Бейбітқызы Х.Досмұхамедовтың өмірі, қоғамдық-саяси қызметі, қайраткер ретінде қалыптасу кезеңдері туралы жан-жақты айтып берді. Сондай-ақ аталмыш топ студенттері Мәсел Е., Жоламанова А. ұлт жанашырының тарих, әдебиет, тіл ғылымы салалары бойынша «Диуан лұғат-ат түрік», қазақ батырлары Исатай, Махамбет, Жалаңтөс, Мұрат ақын, Шернияз шешен туралы жазылған еңбектерімен таныстырды. Ал Тыныштықов А., Төрмұратқызы Ж. қазақтың алғашқы дәрігер ғалымының медицина, гигиена, биология ғылымы салалары бойынша жазылған «Тамыр дәрі хақында», «Оқушының саулығын сақтау», «Шума қандай ауру» т.б. еңбектеріне талдау жасады. Шара соңында студенттер әмбебап ғалым, энциклопедист Х.Досмұхамедовтың мәдени тарихымыздағы ерен еңбегі жөнінде түйінді ой-пікірлерін ортаға салды. Қайталанбас дара тұлғаға арналған кітаптар көрмесі жанында естелік суретке түсті.

ҚР Білім және ғылым министрлігінің жаңалықтары Новости МОН РК

Тегін тестілеу

ҚР БҒМ ҰЛТТЫҚ ТЕСТІЛЕУ ОРТАЛЫҒЫ ҰБТ-ҒА ДАЙЫНДАЛУҮШІН ТЕГІН СЫНАҚ ТЕСТІЛЕУІН ІСКЕ ҚОСТЫ. Тегін ҰБТ сынақ тестілеуі іске қосылды. Тестілеуден Ұлттық тестілеу орталығының prob-ent.testcenter.kz сайтында онлайн өтуге болады. Тестіленуші сынаққа қатысу үшін бар болғаны ЖСН-ын енгізіп, бейіндік пәндер комбинациясын таңдай алады. Талапкер сынақ тестілеуінен өту кезінде тест тапсырмаларымен танысып, таңдалған пәндер бойынша өз білім деңгейін тексеруге мүмкіндік алып отыр.

Биыл ерекше қажеттіліктері бар балаларға арнайы жағдай жасалды. ҰБТ кезінде қосымша 40 минут қосылды. Сонымен қатар биыл бұл талапкерлер үшін алғаш рет

суретсіз, сызбасыз және диаграммасыз тапсырмалар әзірленді. Биылғы ҰБТ-ның тағы бір жаңалығы – әр пәнге жеке тақырыптық талдау жүргізу. Бұл балалардың өз білімін шыңдауына үлкен мүмкіндік. ҰБТ-ға дайындық бойынша тегін онлайн сабақтардың саны артты.

Ең бастысы былтырдан бастап талапкерлерге калькулятор, Менделеев кестесін және тұздың ерігіштік кестесін пайдалануға рұқсат етілді. Бұл талапкерлер үшін керемет жеңілдік. Онлайн сынақ Ұлттық біліктілік тестілеуін тапсыратын педагогтер үшін де қолжетімді. Мұғалімдер prob-nqt.testcenter.kz сілтемесі арқылы сынақтан өте алады.

На приеме у Президента

Глава государства принял министра образования и науки Асхата Аймагамбетова. Касым-Жомарт Токаев был проинформирован об исполнении поручений, данных в Послании, инициативах министерства, направленных на улучшение системы образования и науки. Президенту были представлены предложения, предусматривающие усиление ответственности частных детских садов для минимизации фактов нарушения прав детей, и новые подходы к разработке школьных программ и учебников. Как доложил Асхат Аймагамбетов, в рамках поручений Главы государства, данных в Послании, внесены изменения в Закон «О науке». Теперь более 4 тысяч ученых, занимающихся научными исследованиями в сферах истории, казахского языка, философии, археологии, математики, востоковедения и других дисциплинах, будут получать стабильную заработную плату. Срок финансирования

научных проектов продлен с прежних 3 до 5 лет. На поддержку молодых ученых выделена тысяча грантов для постдокторантуры. Запущены специальные конкурсы, в рамках которых более 2 тысяч молодых ученых получили гранты на 17 млрд тенге. По поручению Касым-Жомарта Токаева приняты меры по повышению потенциала ученых. Ежегодно 500 отечественных специалистов будут проходить стажировку в ведущих научных центрах мира за счет республиканского бюджета. Заслушав отчет, Президент поручил усилить целенаправленную работу по повышению качества школьного образования и статуса учителей. Кроме того, Глава государства считает необходимым усовершенствовать правила лицензирования вузов и поддерживать институты, осуществляющие фундаментальные научные исследования.

236 ЖОО

«Болашақ» бойынша ұсынылатын шетелдік ЖОО тізімі кеңейтілді. Бұрын 213 ЖОО ұсынылса, қазір олардың саны 236-ға жетті.

23 жетекші шетелдік техникалық университет қосылды. Тізімде Эйнховен техникалық университеті, Гамбург университеті, Лестер университеті, Пхохан ғылым және технология университеті, Дрезден техникалық университеті және т.б. бар.

БҒМ Мемлекет басшысының тапсырмасы бойынша «Болашақ» халықаралық бағдарламасын қайта бағдарлау жұмыстарын жүргізіп жатыр:

- Кадрлар даярлауда техникалық мамандықтарға басымдық берілуде;

- Биыл гранттардың 60%-ы техникалық мамандықтарға бөлінеді.
- Шетелдік университеттердің саны көбейіп қана қоймай, географиясы да кеңейді. Былтырдың өзінде таңдауға болатын мемлекеттер қатары төрт елмен толыққан еді: Аустрия, Чехия, Ирландия және Оңтүстік Африка бар. Тізімде топ-250 халықаралық академиялық QS World University Rankings, Academic Ranking of World Universities, Times Higher Education World University Rankings рейтингтеріне енетін ЖОО және БРИКС елдерінің топ-20 ұлттық рейтингтеріне кіретін университеттер бар.

Казахстанские ученые ломают стереотипы и выходят на мировой уровень

346 МЛН ТЕНГЕ ПРЕВЫСИЛ ДОХОД ОТ ЭКСПОРТА НАУЧНЫХ РАЗРАБОТОК КАЗАХСТАНСКИХ УЧЕНЫХ В 2021 ГОДУ. Наука в Казахстане есть, и, более того, она выходит на мировой уровень. Спрос на проекты наших ученых увеличивается и в других странах. Только в 2021 году 15 научных разработок казахстанских ученых были экспортированы в такие страны, как Китай, Россия, Турция, Грузия, Чехия и Кыргызстан. А доходы от экспорта научных разработок превысили 346 миллионов тенге. Среди них есть такие проекты, как радиоизотоп кобальт-57, генераторы, вырабатывающие ветровую и солнечную энергию, противогрибковый лекарственный препарат, биопрепараты

для санации медицинских, пищевых и жилых помещений, напитки на основе молочной сыворотки, пробиотики и другие. При этом наши ученые получают пассивный доход благодаря выходу научных проектов на международный рынок, они участвуют в современных разработках в области медицины, нано- и биотехнологий, искусственного интеллекта, геологии, переработки минерального и углеводородного сырья, безопасности сельхозпродукции и экологии.

Все это стало возможным благодаря государственной поддержке через Фонд науки МОН РК. Фонд является оператором по грантовому финансированию проектов

Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру департаментінің ұйымдастыруымен 15-сәуір күні Л.Гумилев ат. Еуразия Ұлттық университетінде ҚР Білім және ғылым министрі А.Қ.Аймағамбетовтың қатысуымен ЖОО-ң тәрбие ісі жөніндегі проректорларының, Жастар ісі жөніндегі комитеттер төрағаларының, сондай – ақ студенттік ұйымдар белсенділерінің “Тәрбиелі жас-парасатты азамат” атты Республикалық форумы өтті.

Тәрбиелі жас – парасатты азамат

Аталмыш шараға М.Өтемісов атындағы БҚУ-дан тәрбие ісі жөніндегі проректоры Түймеш Малбағарқызы Даришева мен белсенді студенттер қатысып келді. Қатысушыларға арналған құттықтау сөзінде министр Асхат Аймағамбетов ЖОО-дағы тәрбие жұмысына назар аударып, оны жаңа деңгейге шығару қажеттігін, жаңа Қазақстанның өркендеуі білім мен ғылымның, сондай-ақ адами капиталдың дамуымен тікелей байланысты екенін атап өтті. Форумға қатысушылар ашық микрофон кезінде ЖОО-ның тәрбие саясаты, студенттік өзін-өзі басқару ұйымдарының жұмысы, студенттік кәсіпкерлікті дамыту, спорт лигаларын құру мәселелері бойынша өзекті тақырыптарды талқылады. Форумның қорытынды бөлімінде Асхат Қанатұлы студенттер мен оқытушылардың бірқатар сұрақтарына жауап беріп, отандық жоғары оқу орындарының жоғары бәсекеге қабілеттілігін атап өтті.

по коммерциализации результатов научной и научно-технической деятельности. Если кратко:

- за последние 2 года профинансировано около 130 проектов;
- запущено 120 наукоемких производств (15 вышли на экспорт продукции);
- создано около 1,5 тыс. рабочих мест;
- заключено 45 лицензионных соглашений.

Ғылыми экспедиция сапардан оралды

М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің жас ғалымдары 8-17 сәуір аралығында экспедицияға аттанды. Экспедицияға қатысушы Ғылым және ЖООКД бөлімінің ғылыми қызметкерлері А.Е.Сарманов және кіші ғылыми қызметкері Е.С.Султанов зообентос, зоопланктон қауымдастықтарының сандық, сапалық көрсеткіштерін, таксономиялық құрамын және суқоймалардың экологиялық жағдайын бағалау мақсатында гидробиологиялық, гидрохимиялық, микробиологиялық ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізді. Ғылыми-зерттеу экспедициясы арнайы жоба аясында іске асырылуда. Ғылыми жоба атауы – Батыс Қазақстан суқоймаларының гидробионттары мен микробиомының жағдайын бағалау және олардың өзгерістерін болжамдау. Аталмыш жобаның жетекшісі б.ғ.к., профессор Нұрлан Хабиболлаұлы Серғалиев.

Негізгі мақсат – Батыс Қазақстан ішкі суқоймаларының микробиомын, гидробионттарды гидробиологиялық және метабеномды зерттеу және оларды қоршаған ортаның экологиялық жағдайының маркері ретінде пайдалану, балық қорлары мен су өсімдік жамылғысы жағдайына олардың әсерін кешенді бағалау.

Сонымен қатар, Пермь мемлекеттік ұлттық зерттеу университетінің 3-курс аспиранты Ә.А.Қабдрахимов диссертациялық жұмысы аясында арахнологиялық ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізді. Атап айтқанда, Сұлуқөл, Соркөл (Шыңғырлау ауд.), Шалқар, Бобровое (Теректі ауд.), Брусное, Прорва (Байтерек ауд.), Глубинное, Жанама (Ақжайық ауд.), Еділсор, Айдын (Жаңақала ауд.), Рыбный Сакрыл, Сарышығанақ (Казталов ауд.) көлдерінен сынамалар алынды.

БҚУ әнұраны

Асқақтаған атың мәлім ұлы қазақ еліне,
Бой түзеген ерке сұлу Ақжайықтың төрінде,
Махамбеттей батыр бабам жастарымның ұраны
Өзіңменен көркейеді, шежірелі Оралым,
Алтын Орда қасиетті асқарымсың шыңдағы,
Сан ұрпаққа білім беріп, өмірге де шыңдадың.
Тәуелсіздік алған елдің тірегі деп келемін,
Ұрпағымның ертеңі тек сен деп білемін.

Қ-сы:

БҚМУ, болашағымның тұмары,
БҚМУ, білімнің көусәр бұлағы,
БҚМУ, жастықтың мәңгі ұраны,
БҚМУ, БҚМУ!

(Қуаныш Қисметов)

(Жалғасы. Басы өткен санда)

5. Жүзден жүйрік, мыңнан тұлпар

Маған келген сұрақтар мыналар еді: «Құрмалас сөйлем», «Ғ.Мүсірепов шығармаларындағы аналар бейнесі», «Кітап білім бұлағы, білім өмір шырағы» деген сөзді фонетикалық талдау.

Шама-шарқым келгенше комиссия алдында бөгелмей білгенімді айттым. Емтихан алған ағаларым өңіріміз бен елімізге танымал, мүйізі қарағайдай Отар Әлі Бүркіт пен Алпысбай Мұсаев болатын.

Емтиханда келінінен алғанда өңкей сол жылы бітірген «школьниктер» жиналыппыз. Әрине, арамызда өндірістен келген ұл-қыздар да бар. Айталық біздің топта әскер қатарында болған, біздерден жастары анағұрлым үлкен Қайнар Құспанов мен Біржан Құспанов есімді екі кексе азамат бар екенін білдік. Фамилиялары бірдей болғанымен бір-біріне туыстық жақындығы жоқ, екеуі екі ауданнан, біріншісі Тайпақтың Базаршоланы, екіншісі, Қаратөбенің Қоскөлінен екен.

Әрине, ешкімге ренжіп, біреуге өкпе артқым кеп отырған жоқ. Бала мен дананың білм көкжиегі, парасат хәм пайымы ешқашан бірдей емес.

Кейін өзімізде талай «мықтыға» Қазақстан тарихы пәнінен мемлекеттік емтиханда «3» қойғанымыз бар. Бағасын кеміткеннен емес, тақырыпты аша алмағаны үшін. Бұл жолы шындығына келгенде мен үшін «үштің өзі – күш» болып, ең бастысы – оқуға түсуге жол ашылып, енді тек конкурс қана қалған еді.

Көп ұзамай конкурсымыздан аман-есен өтіп, облысымыз бен еліміздің түкпір-түкпірінен арман қанатында келген 19 талапкер республикамыздағы байырғы ЖОО-ның бірі, ел ішіндегі абырой-беделі өте зор А.С.Пушкин атындағы Орал педагогикалық институтының табалдырығын имене аттап, студент атандық.

Тобымызға негізінен алғанда өңкей сол жылы бітірген «школьниктер» жиналыппыз. Әрине, арамызда өндірістен келген ұл-қыздар да бар. Айталық біздің топта әскер қатарында болған, біздерден жастары анағұрлым үлкен Қайнар Құспанов мен Біржан Құспанов есімді екі кексе азамат бар екенін білдік. Фамилиялары бірдей болғанымен бір-біріне туыстық жақындығы жоқ, екеуі екі ауданнан, біріншісі Тайпақтың Базаршоланы, екіншісі, Қаратөбенің Қоскөлінен екен.

Жас жағынан келгенде топтағы ең кішісі Жәнібек ауданының Күйгенкөлінен келген Жандос Меңдіғалиев екеуіміз едік. Екеуімізде мектепке қатарларымыздан бір жыл бұрын барып, құрдастарымыздан ерте бітірген түлектер болып шықтық.

Жәкең құрдасымның гитара шертіп, аздап ән айтатын өнері бар еді. Көлемі «өзімен бірдей» музыкалық аспабын қолынан еш тастамайтын. Туған жерге деген сағынышы болар, кей кезде «Күйгенкөл – туған жерім» деп «ыңылдап» отыратын.

Жұрт айтқандай истфаққа түсушілер өңкей бай-бағлан-ның ерке-шоралары емес, әлеуметтік жағынан құралпы, ортаңқол отбасынан шыққан, ашып айтқанда ауыл шаруашылығы мамандары мен мұғалімдердің, қарапайым еңбек адамдарының, т.б. жанұясында өскен «сары үрпек балапандар» екені көрініп тұрды.

Бірте-бірте бір-бірімізге үйірсектеп, жақын таныса бастадық. Бір облыс бола тұра Жайық өзенінің екі жағын жағалай жатқан елдің тілінде аз-маз диалектілік ерекшеліктер бар екенін білдік. Тіл мамандарының арасында мұны диалект емес, «говор» дейтіндері бар.

Біріміз «іңкәл» десек, екіншіміз оны түсінбей, «еттің нанын» айтып тұрсың ба?» деп қарсы сұрақ қойды. Ал, біздегі «талқанды» бұрынғы Бөкейліктен келген (Бөкей Орда, Жәнібек, Жаңақала, Казталовка, Жалпақтал аудандары) студенттер «құмық» десе, «көп» деген сөзді оларда «әскер» т.б. деп айтатындарына таңғалатын едік.

Сөзбасы

Тынымсыз күрестен тұратын тіршіліктің қадірін тереңнен түсінген бабаларымыз бағзы замандарда-ақ «білекті бірді жығар, білімді мыңды жығар» деп, түгел сөздің түбірін тобықтай түйген.

М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті тек облыстық немесе аймақтық білім беру жүйесіне ғана емес, республикалық аренада өзіндік озық дәстүрлерін қалыптастырған, қоғамға жоғары білімді мамандар даярлауда 90 жылдық бай тарихы мен айшықты қолтаңбасы бар өңірдегі бірегей білім ордасы һәм ірі ғылыми-оқу орталығы.

Қазақ халқының басынан өткен талай заманалық оқиғаларға куә болған Ақжайық топырағы – Қазақ мемлекеттілігінің бастау бұлағында тұрған шежіре өлке, Еуропа мен Азияның кіндігінде орналасқан киелі мекен.

Тарих тұңғығына бойласақ, еліміздің Батыс аймағы бағзыдан ілім-білімге кенде болмаған өңір. Патша заманының өзінде Бөкей даласында алғашқы қазақ-орыс дүнияуи мектебінің қазақ балаларына есігін айқара ашуы – өлкедегі білім нәрінің тамыры тереңнен бастау алатынын аңғартады.

Еліміз бойынша алғашқы жоғары оқу орны – Қазақ педагогикалық институты – 1928 жылы Алматыда ашылса, содан кейін көп ұзамай байтақ республикамыз бойынша екінші боп құрылған педагогикалық жоғары оқу орны – Орал педагогикалық институты еді.

Сөздің қысқасы, биыл М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің өз шәкірттеріне есігін айқара ашқанына 90 жыл толғалы отыр. Күллі республикамызға мәшһүр, осы бір айтулы ЖОО-ның соңғы 30 жылы менің жеке өміріммен тікелей байланысты. Олай болса бәрін басынан бастайық.

Білім ап саяңда...

Уақыт өте келе біздегі «қуыс күректі» оларда «сәуек (совок) күрек» дейтіні, ал біздің шылапшынды «ләгән», су етікті «боти» деп айтқанымызға олардың ішек-сілесі қататын. Алғашқыда мұның бәрі біздерге шыныменен қызық көрінетін.

Қызылордалық қыздарымыз Маржан Сағынова (Қазалы) мен Гүлмира Жүгінісованың (Сексеуіл) «өләәәә» дегеніне де бірте-бірте құлағымыз үйренді.

6. «Перваштар»

Осылай туған жерімізге жеңіспен қайтқан жауынгердей шат-шадыман, мәз-мәйрам күйде оралып, ауылымызда екі аптадай аунап-қунап жатып, тамыз айында қайтадан практикадан өтуге өзіміздің институтымызға табан тіредік.

Сараманда бізге жүктелген негізгі жұмыс, со уақытта енді салынып бітіп жатқан Ленин даңғылы 148/1 үйде орналасқан, болашақ тарихшылар мен шет тілі факультетінің студенттеріне арналған, әлі пайдалануға берілмеген Орал педагогикалық институтының жарқырап тұрған №7 жатақханасына қажетті, опилканың (үгінді) иісі мұрынды жаратын су жаңа жиһаздарын бүкіл бөлмелерге рет-ретімен орналастыру еді.

Анықтап айтқанда, біздің №7 жатақханаға жапсарлас орналасқан жаратылыстану-жағрафия факультетінің №6 жатақханасының жертелесінде қорабы әлі ашылмаған керует, тумба, стол, отырғыш, киім ілетін шақфтарды өзіміздің жатақханаға тасып, оларды жырып-сызып, қиратып алмай, мұқият құрастыру керек-ті.

Өндірістік сарамандағы жетекшіміз кейін ұзақ жылдар №11 мектепте тарих пәнінен сабақ берген, өңірімізге белгілі ұстаз, облыстық және республикалық олимпиадаларда талай шәкірттері топ жарған М.Қ.Мұхамбетқалиев ағамыз болды.

Бұл кісі сыпайы, сырбаз, сыздыртып қана сөйлейтін мәдениетті жан ретінде есімізде қалды. Бұдан кейін біз Махамбет Қабдірахманұлымен институт қабырғасында кездескеніміз жоқ. Шамасы ағамыз педагогикалық институтта аздаған уақыт қана жұмыс жасаған сияқты.

Практикамыздың мерзімі тәмамдалғасын қайтадан туған ауылымызға бет түзеп, содан кейін көп ұзамай 1 қыркүйек – Білім күніне арналған салтанатты жиынға қатысып, пединституттың табалдырығын алғаш аттаған өрімдей жастар жаңа оқу жылын бастадық.

Бұрын үйренбеген жаңа орта, бізге мүлде бейтаныс профессор-оқытушылар құрамы, оқу үрдісінің өзі мектептегіден басқаша, мәселен, сабақтың ұзақтығы орта мектептегідей 45 минут емес 90 минутқа созылатыны және оның дәріс пен семинарға бөлінетіні, т.б. жағдаяттармен біртіндеп аныса бастадық.

Тарих факультетінде қазақ бөлімінің ашылғанына тек екі-ақ жыл болғандықтан қазақ топтарына кейбір пәндерден дәріс оқитын қазақ тілді оқытушылардың жеткіліксіздігін білдік.

Сондықтан қайсыбір пәндерден дәрістердің бізге

ішінара орысша, семинарлардың қазақша жүретіндігі, практикалық сабақтар үшін студенттердің міндетті түрде оқу залдарына барып дербес әзірлену керектігі, осы ретте студенттерге тек институттың емес, қаладағы басқа да кітапханаларға бару қажеттігі туындайтыны, әсіресе орталықтағы кітап қоры бай Надежда Крупская (қазіргі Жұбан Молдағалиев) кітапханасына жиі бас сұғу керектігі, т.с.с. нәрселер жете түсіндірілді.

Орта мектепті бітіріп, институтқа түскен жылы бойым өте аласа болды. Оның үстіне қылқандай едім. Қатарларыммен салыстырғанда тіпті кішкентай көрінетінмін.

Бойымды былай қойғанда, денемнің талдырмаш, нәзік болғанына қарап, мені танымайтын жандар студент екеніме алғашқыда күмәнмен қарайтын. Тіпті сене қоймайтын. Ілкіде оқу залындағы кітапханашы апайлардың «біз сені оқушы деп жүрсек, сен студент екенсің ғой» деп қатты таңғалғаны бар.

Кейін 2 курстың 1 семестрінде бойым сырықтай боп өсті. Бәрі кенеттен болды. Бейнелі тілмен айтсам, құдды қазақтың ертегілерінің басты кейіпкері – батырлардай «ай сайын емес, күн сайын өстім». Әрине, бұл – метафора.

Денемде қырым ет жоқ. Сорайып өскенім сондай, «күн өткен сайын» шалбарымның балақтары мен көйлегімнің жеңдері көз алдымда шолтыып, қысқара берді.

Қазақта мен сияқтыларды булығып өсті дейді. Мен соған тірі мысалмын. Бұған біреу сенер, біреу сенбес. Бірақ шындық – осы. Мұны группаластарым мен замандастарым жақсы біледі.

7. Оралдағы қыркүйек оқиғалары

Сол 1 курсымыздың басталғанына небары екі апта өткеннен кейін 1991 жылы тарихқа Оралдағы қыркүйек оқиғалары ретінде енген дүбірлі жиынның куәсі болдық. Ауылдан келгеніне көп бола қоймаған желөкпелер үшін шыныменен мұндай оқиға тосын еді.

Сабақты енді бастап жатқан біздерге аяқ астынан студенттердің ауыл шаруашылығы жұмыстарына бару керектігі айтылып, институттың алдында ұзын-ұзын шұбатылған гармошка автобустар тізіліп тұра қалды. Мұны көргенде бірден ішіміз қылп ете түсті.

Өйткені қалада бізге түсініксіздеу, саяси астары бар бір жиын болайын деп жатқаны соның алдында ғана құлағымызға тиген-ді. Қызығушылығымыз оянды. Сельхозқаға қашып-пысып бармай қалған студенттер аз болған жоқ. Мақсат – «қызықтан құр қалмау». Бұл – сол кездегі студенттің таным-түсінігі болатын. Осылай дүбірге қосылдық.

Ал шын мәнінде болайын деп жатқан жиын ешқандай «қызық» емес, орасан зор саяси-идеологиялық маңызы бар тарихи оқиға-тын. Қазіргі Абай ескерткіші тұрған орталық алаңға қисапсыз халық жиналды. Қойылған талап – Жайық казактарының ақ патшаға қызмет етуінің 400 жылдығын мерекелеуге тосқауыл қою.

Еліміздің түкпір-түкпірінен келген, әсіресе «азаттықтар» бастаған жалынды топ Орал қаласының орталығында саяси қарсылық акциясын бастап кетті. Оған жергілікті саяси белсенділер қосылды.

Қаламыздағы сол кездегі екі ірі жоғары оқу орны А.С.Пушкин атындағы Орал педагогикалық институты мен ауыл шаруашылығы институтының (мұнда негізінен ер жігіттер оқитыны белгілі) және училищелердің студенттері, жергілікті қаракөздер мен жұмысшы жастар қосылып, қазіргі Абай алаңының алдын халық керіп кетті.

Өңгіменің түйіні, К.Е.Ворошилов атындағы «Зенит» машина жасау зауытының мәдениет сарайында тойларын бастап жатқан Ресейдің бұрыш-бұрышынан келген казактар жан-жаққа тым-тырақай қашуға мәжбүр болды. Үлкен жанжалға айнала жаздаған саяси мәні зор бұл оқиға Отан тарихынан лайықты бағасын алатынына күмәніміз жоқ.

Сол кезде пайыздық көрсеткішке шаққанда Орал қаласында орыстардың саны едәуір көп, керісінше мемлекет құраушы байырғы ұлттың үлес салмағы өте аз болатын.

Айталық, нақ сол тұста ең шаһарда тек екі қазақ мектебі (С.Сейфуллин атындағы №11 орта мектеп пен Махамбет атындағы сауықтыру мектебі) болғанынан-ақ көп мән-жайды аңғара беруге болады.

Ғасырлар бойы езіліп, жаншылып келген жергілікті қазақ халқының рухы сол күндері қайтадан дүр сілкініп, ортағасырлық Теке шаһарының көгінде қалықтап тұрғандай әсер етті.

8. Археологиялық сараман

1-курстан кейін археологиялық қазба жұмыстарында сараманнан өту – тарих факультетінің кез келген студенті үшін өміріндегі қызықты күндердің бірі. Біздің топтың жетекшісі А.С.Пушкин атындағы ОПИ-дың профессоры, т.ғ.к., өңір археологиясына орасан зор еңбек сіңірген, өте еңбекқор, нағыз ғалым Ғаяз Абдулвалиұлы Кушаев болды.

Ақиқатын айтсақ, советтік ғылымның «сардарлары» мен «сарбаздарының» сойы бөлек-ті. Осы лектің алдыңғы шебінде жүрген әйгілі археологтың ең соңғы сараманға апарған тобы біздер болыппыз. Сол жылы археологиялық қазба жұмыстарымызды тәмамдап, студенттер әрқайсымыз өз ауылымызға каникулға кеткен едік.

Көп ұзамай ұстазымыздың өмірден озғаны туралы «Орал өңірі» газетінен қазанама оқыдық. Қазір ойлап отырсам, сол кезде жасы егде тартқан, дәлірек айтқанда, алпыстың жетеуіне келген елге сыйлы ақсақалдың шілденің шіліңгір ыстығына қарамастан жалындаған жастармен бірге қимылдап, өмірінің соңғы сәттеріне дейін қолынан күрегін түсірмеген нендей құдірет?! Не деген жанкештілік?! Өзінің сүйген мамандығына деген іңкәрлік пен құштарлықтың бұдан артық озық үлгісін табу мүмкін бе?!

Бірде біздерге: «Менің басыма соғыста оқ тиген, жаракат алған «жарты» баспен осындай дәрежеге жеттім, сендердің бүтін баспен жүрістеріңіз мынау» деп, әзіл-шынын араластыра айтқаны бар.

Подstepное ауылына жақын маңдағы «Кресты» қорымы, қазіргі «Турбаза» мен «Дарьинск» жақтағы қорғандарға қазба жұмыстарын жүргіздік. Топ жетекшісі Ғаяз ағамыз обаның алдымен диаметрі анықтап, сосын барып оның биіктігін шығаратын. Бір обаның астынан бірнеше шұңқыр (мола) шығатын. Алдымен обаны қазып, сосын бір молаға студенттер екі жігіт пен бір қыздан бөлінетінбіз.

Ер балалар алдымен жердің бетіндегі топырақ шөгінділерін, сосын моланың «өлі» топырағын қазса, қыздар шетқамен адамның қаңқа сүйектері мен археологиялық жәдігерлерге жабысқан топырақтарды мұқият тазалайтын.

Есімізде сақталған қызықты нәрселердің бірі – адамның қабірінің топырағы ешқашан материкпен (жердің табиғи бөлігі) бірігіп, тұтасып кетпейтіндігі.

Сол «өлі» күйінде, яғни, борпылдақ қалпында мыңдаған жылдар бойы жататыны және материктің түсінен мүлде бөлек, қара-күлгін түстес болатыны. Алғаш көргенде ерекше таңданғанымыз рас. Оған тік күректің еш қажеті болмай, тек қуыс күрекпен бос топырақты моладан сыртқа ататынбыз.

Одан бөлек қазба жұмыстары барысында өртенген мүрделердің (кремация) тарихына да куә болдық. Ата-бабамыздың отқа табыну дәстүрі, оның тамыры мен түп қайнары қайда жатқанына осылай бойлай бастадық. Сайып келгенде археология пәнінің біз білмейтін қырлары мен сырлары көп екеніне көзіміз жете түсті.

Көрнекті археологтың үш өзен (Жайық, Шаған, Деркөл) сақиналай орап жатқан мал-жанға жайлы шұрайлы өңірде қала болмауы мүмкін емес деп, қазіргі «Жайық қалашығын» шарқ ұрып іздегені әлі есімізде.

Өрине, біздер сол тұста балалық-шалалықпен көп нәрсенің парқы мен байыбына барып, өз ісінің білгірі атанған майталман маманның қадірін білмеген де болармыз.

Ол кезде Орал қаласының іргетасы 1613 жылы қаланды деген стереотип әбден орныққан-ды және қаланың кіре беріс жолдарында нақ осы жыл көрсеткіште жазулы тұратын.

Иә, тәжірибелі кәнігі археолог-ғалымның ішкі түйсігі еш алдамаған-ды. Мұның бәрі ел тәуелсіздігімен бірге

ақиқатқа айналды. Қазақ айтқан: «Жүгірген жетпейді, бұйырған кетпейді»,-деген осы болар.

9. Барбастаудағы алма бағында

Совет заманының бір ерекшелігі студенттерді жаппай ауыл шаруашылығы жұмыстарына еріксіз жететін. Бір жағынан сол кездегі саясатқа орай студенттер үкіметке тегін жұмыс күші ретінде қызмет атқарса, екіншіден, бұл оларды нағыз еңбексүйгіштікке тәрбиелеу құралы болып саналатын.

2 курстың қыркүйегінде біздер А.С.Пушкин атындағы ОПИ-дың басқа да факультетінің студенттерімен бірге мұқым батысқазақстандықтарға белгілі, әйгілі Барбастау алма бағында өндірістік практикадан өттік.

Өр студентке 65 шелектен (30 жәшік) алма теру күндік норма болып есептелетін. Өмірімізде мұндай зор көлемдегі жеміс бағын көрмеген студенттер қауымы үшін экспортқа шығатын алманың небір түрлерін көру шын мәнінде ғажап дүние болатын.

Мәселен, бақта ерте пісетін «Июльский», «Московский», «Грущевка», «Белый налив» сұрыптары, орташа пісетін «Спартак», «Жигулевский», «Спартан» және қысқы алма түрлерінен «Антоновка», «Анис полосатый», «Анис московский» өсірілетін.

Бұлардан басқа «Семиленка», «Кутузов» сынды алма түрлері мен «Лесная красавица», «Северянка», «Талгарская красавица» сынды алмұрт сорттары да бар екен.

Кешегі Кеңес заманында Мәскеу, Воркута, Тюмень қалаларына Барбастаудың алмалары тасымалданып қоймай, Мәскеуде өтетін бүкілодақтық түрлі көрмелерде үздіктер қатарында көрініпті.

Иә, бастапқыда өзімізді «таңғажайып алмалар әлемінде» жүргендей сезінгеніміз рас. Бұрын білмеген, көрмеген нәрсенің қай-қайсы да адамға ерекше таңсық емес пе?!

Жастыққа тән есерсоқтықпен езілген шірік алмаларды бір-бірімізге тасадан лақтырып, оның кісінің бетіне «былш» еткенін қызық көріп, кімнің «көздеп атқанын» білдірмес үшін ілезде бақтың ішіндегі қалың шөптің арасына күмпете түсетінбіз.

Арамызда небір сұрмергендер бар еді. Қазір ойлап отырсам соның бәрі тек жастыққа ғана жарасып тұратын, студенттік өмірдің қайта оралмас қызыққа толы сәттері екен.

Қазіргідей емес, сол кездегі алмалардың бұрқыраған жұпар иісі мұрынды жарып жіберетін немесе нақ сол уақыттағы қуырылған картоптың хош иісі де қазіргіден мүлде бөлек, дәмінің өзі ерекше тіл үйретін.

Студенттер арасында институт жатақханаларында қызу «бартер» жүретін. Алма, капуста, картоп, т.б. жеміс-жидектер мен көкөніс түрлері өзара айырбасқа түсетін.

10. Серебряководың картоп алқабында

2-курста біздерге мемлекеттік бағдарлама бойынша «Туристік өлкетанудың әдістемесі» деген сабақ жүрді. Оқу жылының аяғында осы пән бойынша арнайы сараманнан өттік. Өмірімізде бұрын-соңды мініп көрмеген қайыққа отырып, оның ескектерін есіп, шулаған жастар суда жүзіп жүргенімізге мәре-сәре болатынбыз. Әсіресе біз сияқты құмның арасында өскен балалар үшін оның әсері ерекше-ті.

Ал 3 курстың басында, әдеттегідей жеміс-жидек пен көкөністер пісетін күз мезгілінде институт студенттерімен бірге біздің группа Серебряково ауылында картоп теруде болдық.

Оған ұстаздарымыз Сүлейменов Амантұрлы Аманқосұлы мен Кисляков Владимир Васильевич апарды. Бітік өскен, шеті мен шегі көрінбейтін картоп алқабында студенттер қауымы «жыбырлаған жәндіктей» өріп жүретінбіз.

Амантұрлы Аманқосұлы – маған орта және жоғарғы мектепте сабақ берген ұстазым. Кезінде осы институтты үздік дипломға бітірген. Жастай ауыл мектебінде директор болды. Кейін қалаға көшті.

Біздерге институтта Еуропа және Америка тарихынан дәріс оқыды. Талапшыл, өз ісіне мығым, әсіресе, оқу үдерісінің қағаздарына жетік еді. Сабағын терлеп-тепшіп, жан-тәнімен беріле түсіндіретін.

Тақырып қай мемлекет туралы болып жатса да (Англия, Бразилия, Аргентина, т.с.с.), үнемі лекциясының соңын, мысалы, «Мексика туралы қысқаша – осы» деп түйіндейтін.

Алқапқа қаладан автобуспен қатынайтын едік. Жұмыс біткесін кешкісін кері қайтамыз. Студенттер өздері алып барған сәмкелер мен рузьяктарға картоптың ең ірілері мен бұзылмаған жақсыларын іріктеп салып алатын. Мақсат – қысқы азықпен өзімізді-өзіміз қамтамасыз ету.

Оған ол кезде ешкім тосқауыл қоймайтын. Бірде ирелендеген ұзын автобусқа бәрін салып, енді жүреміз деп жиналып жатқанда бригадир келіп, студенттердің «сағаттап» дорбаларына жинаған «асыл дүниелерін» кері төгуге әмір етті.

Сосын біздің көзімізше жұдырықтай-жұдырықтай қызыл «картошкалар» бір ауыр жүк машинасына тиелді. Шамасы бір лауазымды тұлғаға «дені дұрыс» картоп керек

болған сияқты. Бұл – сол кездегі біздің жасаған пайымымыз. Ең қызығы сол – бір автобустан шыққан картоп, бір машинаның аузы-мұрнынан шықты. Өсерлеп айтсақ, көліктің артқы екі дөңгелегі жермен-жексен боп жатып қалды.

11. Студенттердің

құрылыс отряды – «Арай»

3 курсты бітіргеннен кейін тарих факультетінің студенттерінің құрылыс отряды (СҚО) «Арай» – Жаңақала ауданының «Бірлік» (Мортық) ауылында саман тас соғып, «Батық» деп аталатын малшылар қыстағында баз (кашар) салған едік. Мұны ұмыту әсте мүмкін емес.

Біздің жігіттер «Долина смерти» деп атап кеткен қыстақта адам ішуге жарамды тұщы су жоқ болатын. Отряд мүшелері таңмен таласа тұрып, кесте бойынша қыстаққа шамамен 2-3 шақырым жердегі құдықтан кезек-кезек би-тонмен су таситын.

Оқырманға бәрі түсінікті болу үшін сәл шегініс жасайық. Біздің отрядтың жетекшісі – ұстазымыз Сүлейменов Сайлау Хамитұлы еді. Барған бойда сол кездегі ауылдың директоры Семенов Жанболат деген ағамыз өзінің хан сарайындай үйінде біздерді қабылдап, қазақтың ата салты бойынша келген жасаққа арнайы қонақасын берді. Кешкісін жергілікті мектептің интернатына барып орналасып, ұядай ауыл өмірімен біртіндеп таныса бастадық.

Біз барған «Бірлік» асыл тұқымды мал зауыты деп аталатын ауыл өңіріміздегі бұрын-соңды өзіміз көріп жүрген көптеген елді-мекендерден ерекше екен. Еділбай қойын өсіруден республикаға танымал болып, атағы жер жарған шаруашылықтың сән-салтанаты бірден байқалды. Ауылға кіріп келе жатқан жолдың екі қапталындағы тоғыз коттедж сонадайдан көз тартып, ауылдың айбынын асырып тұр.

Ол кезде мұндай зәулім үйлерге халықтың әлі көзі үйрене қоймаған шақ еді. Мал тұратын қора-жайлар – ауылдың ішінде емес, сыртында, кішкене жырақтау, әудемжерге салыныпты. Ауылдағы мәдениет үйі, балабақша, мектеп, т.б. нысандардың бәрі типтік жобада.

Кешелерге асфальт төселіп, тротуар салынып, жасыл желек егілген. Арықпен су ағып жатыр. Мал болмағасын ауыл ішінде жапа-боқ, күл-қоқыс, жаман-жәутік заттар атымен жоқ. Тап-тұйнақтай боп, жұтынып, жайнап тұр.

Мұның бәрі осы ауылды соған дейін басқарған дарынды директор, социалистік жүйенің қалыбына сыймаған жаңашыл һәм іскер басшы Марат Ирмановтың еңбегі екен.

Сол жылы студенттердің құрылыс отрядында біздің топтан Қайнар Құспанов, Бисебай Төлепов, Бауыржан Алышев, Жандос Меңдіғалиев және мен болған едім.

Ал бізден бір курс төмен оқитын жігіттер мен қыздардан Дархан Ермұханов, Марат Қыдырғожин, Олжас Қадыралиев, Асқар Өтешов, Орал Ишанғалиев, Рахат Бекташев, Берік Қитаров, Тржанова Айымгүл, Гүлмира Хайруллина, Жансұлу Семенова, Гүлнәр Әлібекова және т.б. болды.

Біз тас соғатын жер ауылдан екі шақырымдай жерде еді. Жаяу қатынап жұмыс жасадық. Өткен ғасырдың 80-90 жылдарында ЖОО-да білім алып, студенттердің құрылыс отрядында болған жігіттер жақсы біледі.

Алдымен өзен (канал) жағасынан ұзына бой жер жырытылып, оған солом төселіп, сосын барып су жіберілетін. Былқып жатқан балшықтың үстінен «зауыттан жаңа шыққан» сары түсті ДТ-75 бульдозері ерсілі-қарсылы ойқастап жүретін.

Құрылысшы-жауынгер студенттер оның соломын жақсылап араластырып, май балшықты әбден бабына келтіріп езіп, былжыраған күйінде тек қалыпқа салуға ғана даярлап қоятын. Дұрыс езілмесе «замесыке» өзіміз жалаңаяқ түсіп, иіні қанғанша тапайтынбыз.

Жұмыс басталғаннан-ақ бізбен бірге жүрген, сол бір сары трактордың «қожайынына» бізден бір курс төмен оқыған пысық бауырымыз Рахат Бекташев «Snickers» деген лақап ат қойды.

Айтса-айтқандай тракторшы ағамыз бойында қырым еті жоқ, тарамыс, күнге әбден күйген шоколад түстес шым қара жігіт болатын.

Сол 1994 жылдың жазында АҚШ-та футболдан әлем біріншілігі дүркіреп өтіп жатты. Соны көру үшін күн сайын түнгілік теледидардың алдында телміріп отыратын едік. Финалда Бразилия мен Италия кездесіп, матчтың тағдыры алдыңғылардың пайдасына пенальтимен шешілген-ді.

Өзінің табиғи дара талантына миллиондарды табындырған әйгілі футбол королі Пеле туған һәм анасының құрсағынан доп ұстап туатын Бразилияның қара маржандарының шеберлігіне кім сүйсінбейді дейсің?!

Соның желімен біз де ара-тура қолымыз қалт еткенде ауылдың футбол алаңын шаңдатып, доп қуалайтынбыз. Бір-бірімізге со чемпионаттағы әйгілі «жұлдыздардың» атын қойып, өзімізді кәнігі кәсіби футболшылардай сезініп, өкпеміз өшкенше алқынып, жүгіретін едік.

Осы орайда оқушы кезімнен футболға бейім болғанымды айта кетсем деймін. Спорттың осы түрін жан-тәніммен сүйдім. Өзімше оң жақ қапталдағы шабуылшылардың бірімін.

(Жалғасы келесі санда)

Жаңабек ЖАҚСЫҒАЛИЕВ,
М.Өтемісов атындағы БҚУ-дың доценті,
тарих ғылымдарының кандидаты,
облыстық мәслихаттың депутаты

КІТАП СӨРЕСІ

Махаббат деген не? Ол сенің де менің де ойымдағы бөлек формула секілді. Тіпті формасы мен шегі жоқ ерекше сезім. Ол жанды ойласам, дүние күйіп кететіндей айналамда оттар шарпиды, артынша жүрегім қанша ойсаң да ерімес мұзға айналады. Бәлкім, сенің шынайы емес өміріңе шырай берер ешкім жоқ шығар, бірақ түсініксіз қиялдың арбауынан шығар сәтте алыс емес. Біз күткен жан ол тым жақында...

Өмірде әркімнің өзінше бір махаббат оқиғасы болады. Бірі бақытты аяқталса, екіншісінің соңы мүлдем күтпеген жайттармен төмамдалып жатады. Арадағы ыстық жалын үшін күрес, сенім, табысу мен айырылысу бұлар біз жасайтын дүниелердің алғашқысы мен соңғысы.

Бұған қатысты жазылған туындылар да аз емес. Әлемді билейтін құдірет турасында қанша тілде болмасын сақталған шығармалар көп. Бірақ мен қазақ тіліндегі заманауи роман туралы айтқым келіп тұр. Бұл алматылық жас жазушы Әлішер Рахаттың «Махаббатым Constant» романы. Кітап қалың оқырманға 2019 жылы жол тартты. Ұлы махаббатты ана тілімізде дәріптеген жазушының жарқын шығармасында Алматыға арман қуып келген Ерасыл мен ақтаулық ару Элинаның бір-біріне деген

сезімдері көрсетіледі.

Шығармада Ерасыл тұйық, тік мінезді, өмірінде болған бір сәт үшін ешкімге есігін ашпайтын кейіпкер болып суреттеледі. Бірақ бұл оның шынайы бейнесі ме? Көңілі таза, ортамен тез араласатын Ерасылдың бұлай өзгеруіне ғұмырының кезекті сыйы себеп деп түсінемін. Ал Элина болса, мінезі ашық, сұлу, жайдарлы жан. Олар екі әлемнің адамдары болса да, бір-біріне магниттей тартылып, бір жүрек болуға

ұмтылады.

Ең алғашқы таныстық. Алғаш бір-біріне қараған көздер. Бәрі де сол Алматының кеңселерінің бірінде басталып еді. Енді ғана университет бітіріп, қызмет жасауға келген екі жастың тағдырға байланған жолы - сол жер.

«Жер бетіне шашып жіберген тағдырлар арасынан жаныңа жақын кісіні тауып алу-миллионнан бір адам ұтатын

лотерея билетінің иегері болумен тең» деген керемет үзінді соның дәлелі.

Мені қуантқаны роман түгелдей дерлік қызықты, әдемі тіркестермен, жеңіл тілде жазылған. Кітапты оқып отырып, шабыт алар тұстар өте көп. Өз жүрегіңнің иесін тауып, шығармадағыдай «маған бәрін ұмыттыратындай дәрі берші»- деп саған біреу үн қататын сәт келгендей күй кешесің.

«Олардың ортақ әңгіме-қоржындары тола бастағанда, кей кейде үнсіз отырса да, бір-бірімен тілдесіп жатқандай...

Бір әуенді тыңдай беріп, құлаққа сіңгенде, өшіп тұрса да, әлі де ойнап тұрғандай болады ғой?... Дәл солай... Үндемей көліктің терезесінен сығалап отырған Элина Ерасылға әлденені айтып жатқандай болар еді...»

Олар біз сияқты жастар болса да сырға толы жұмбақ жандар. Махаббат деген бағалыны басқа көзбен көріп, басқа дәмдей сезеді. Екеуінің бар болмысын автор керемет суреттеп берген.

Бір өкініштісі, роман соңында екеуі бір болмаса да олардың махаббаты өздеріне де бізге де мәңгі тұрақты болып қалмақ. Сіздің де бояуы кеткен сұр түсті жүрегіңізге өмір сыйлар тұрақты жан тезірек жолықсын!

Гүлнұр ТӨРЕМҰРАТҚЫЗЫ,
ФИЛ-43

Шаг к науке

В честь 90-летия Западно-Казахстанского университета им.М. Утемисова и «Дня науки – 12 апреля» кафедрой химии естественно – географического факультета 12 апреля 2022 года был проведен конкурс научно-исследовательских работ (проектов) по химии среди учащихся 9-11 классов общеобразовательных работ г. Уральск и ЗКО.

Основной целью конкурса было развитие у школьников творческих способно-

стей и интереса к научной деятельности, пропаганда научных знаний и поддержка

талантливового подрастающего поколения.

В связи с этим в задачи конкурса входило создание условий для более полного раскрытия творческих способностей учащихся; пропаганда научных знаний и стимулирование школьников к познавательной деятельности; создание площадки для публичной демонстрации знаний навыков и умений, приобретенных школьниками в процессе обучения; создание ситуации успеха для участников и условий для их самореализации.

В конкурсе принимали участие 29 учащихся 9-11 классов по представлению научного руководителя, как индивидуально, так и в командном составе (не более 2-х участников) из 25 общеобразовательных школ г. Уральск. В работе конкурса приняли участие и научные руководители учащихся.

На конкурс были представлены НИР и проекты, выполненные по направлению:

- Химия и охрана окружающей среды.
- Химия и здоровье человека.

Презентация и защита результатов НИР и проекта проводилась в виде демонстрации видеофильма или презентации продолжительностью не более 5 минут, затем конкурсанты отвечали на вопросы членов жюри, в составе которого работали заведующая кафедрой химии, к.х.н.

«Тағдыр» тартысы

Қазақ әдебиетінде өзіндік орны бар шоқтығы биік жазушылардың бірі Қабдеш Жұмаділов. Ол өнер жолын 1960 жылы поэзиядан бастап, біртіндеп келе роман жанрын қолға алған. Оның ерекше тұлға екені жазған шығармаларынан көрінеді. Қабдеш Жұмаділовтің көпшілікке таныс ерекше романдарының бірі «Тағдыр» романы. Бұл роман Шығыс Түркістандағы қазақтардың тарихы негізінде жазылған тарихи роман. Қытайдағы өте ұзақ өмір сүрген монархиялық патшалықтың 1911 жылға дейінгі тарихи жағдайлары бейнеленеді. Осы тарихи жағдайларды баяндай отырып, қазақтардың өмірін, күресін қайреткер тұлға Демежан арқылы көрсетеді. Романдағы басты оқиғалар орыс пен қытай арасындағы шекара бөлінісі, оның сыртындағы қазақтардың көшпенді өмірі, отырықшы өмірге үйренуі. Қытайлардың қамал-қорған тұрғызулары секілді маңызы зор оқиғалардың орын алуы.

Роман мазмұнына қысқаша тоқталып өтсек. Шығармада Еженхан мен Ақпатша арасындағы Шығыс Түркістан аймағын бөлісуі. Шекара бөлінісінен кейінгі халықтың өмірі. Романда XIX ғасырдың аяғы мен XX ғасырдың басы, яғни Қанағат бидің әкесі Күдері мен атасы Сымайылдың өмірі суреттеледі. Шығарма сюжетіне арқау болған екі империя Ресей мен Қытайдың ортасында өмір сүрген аздаған қазақтың тағдыры. Екі ел арасындағы шекара бөлісу оқиғасы тек «Жол торабы» бөлімінде айтылады. Қалған бөлімдерде осы бөліністен кейінгі халықтың өмірі, осы оқиғаның қазақ жеріндегі ел басқару жүйесіне әсері, қазақ пен қытай арасындағы қарым-қатынас көрініс тапқан. Әр мемлекеттің территориясын анықтаудағы халық наразылығының орын алуы бейнеленеді.

Бүкіл бір қазақ халқының көз-жасы, қайғы-мұңы бір күндік қуанышы осылардың бәрі осы шығармада суреттеледі. Оқыған жан әсерлілігін сезінбей қоймайды.

Жансая СУЛТАМУРАТОВА,
Филология 4-курс

Кунашева З.Х., доцент, к.х.н. Сдигова Г.Ж., доцент, к.п.н. Айтуганова С.Г., старшие преподаватели, м.т.н., Кишшева Д.Ж., Абдрахманова А.Г., преподаватель, м.х.н. Шамилова А.Ж.

О чем думают будущие педагоги — выпускники русской филологии

Учитель – одна из древнейших, благороднейших профессий, которая всегда была нужна обществу. От того, как работает учитель, зависит будущее страны, государства, всего человечества. Кто, как не учитель, научит детей доброжелательному отношению к окружающему миру, поможет понять и принять необходимые жизненные ценности, научит правильно действовать в различных ситуациях, познакомит с увлекательным миром наук!

Интересно, считают ли так же будущие педагоги, которые выбрали для себя эту ответственную профессию?

Завершается очередной учебный год. Студенты выпускных курсов русской филологии филологического факультета ЗКУ им.М.Утемисова готовятся к итоговым экзаменам и корпят над дипломными работами, а после их ждет то, ради чего они трудились все эти годы — получение диплома и устройство на работу. В школу ли?

Ответ на этот вопрос мы решили узнать у, без пяти минут, дипломированных педагогов-русистов. А так же спросить, как они изменились с момента поступления в университет и готовы ли пойти работать учителем?

— Перед поступлением у меня были самые обычные планы: отучиться, получить, обязательно красный диплом и работать по профессии. Очень много изменилось за время учебы: во-первых, вступил в силу Закон «О статусе педагога»,

повысился престиж этой профессии, поднялась зарплата учителей. Конечно, меня это радует, тем более, что после окончания университета планирую работать по специальности. Практика в школе понравилась, но немного тревожит, что подрастающее поколение сейчас очень активное, дети бывают агрессивными и, как мягче выразиться, не очень воспитанными, но, я люблю детей и, уверена, мы найдем со школьниками и их родителями общий язык, — поделилась своим мнением будущая учитель русского языка и литературы Диана.

А вот как считает нынешняя староста группы будущих учителей-русистов Арайлым:

— Планы грандиозные. Наши преподаватели — профессионалы своего дела, и многому нас обучили, за что я очень им благодарна. Касательно работы в школе: да, планирую. Пройдя практику в школе, я поняла на 100%, что это мое. Очень приятно получать обратную связь от учеников.

— Перед поступлением я долго думала,

на кого пойти учиться. Решила пойти на филолога. В университете я получила много новых знаний, чувствую себя уверенно во взрослой жизни, планирую расти дальше и развиваться в этом направлении, — ответила Виктория.

А вот будущий дипломированный педагог Алексей планировал связать свою дальнейшую жизнь с журналистикой.

— Поступая в университет, я хотел связать свою жизнь с гуманитарными науками и журналистикой, получить новый опыт и знания и эти надежды оправдались. Но, после практики в школе понял, что мне нравится взаимодействовать с детьми, и в будущем планирую работать именно учителем.

Вот так настроены молодые педагоги. Остается только дожидаться, когда новое поколение учителей приступит к своей работе и как они покажут себя.

Екатерина ОСИНСКОВА,
студент-практикант группы Фил-42

ФИЛОЛОГИЯ факультеті

“Bienvenue en France!” яғни «Францияға қош келдіңіз!» деп аталған бұл шараның көрермендері расымен де Францияға саяхат жасап келгендей жақсы әсер алды. Әндер айтылып, билер мен түрлі көріністерге куә болдық. Әр топтың өнер көрсетулері бір-біріне еш ұқсамай, әрқайсысы өзіндік стилімен ерекшеленді.

Аталған шара аясында француз ақыны және кинодраматургы Жак Превердің бірнеше шығармаларымен таныс болдық. Солардың бірі “Je suis comme je suis” шығармасы аудармасында «Мен қандай болсам-сондаймын» деген мағынаны білдіреді. Яғни адам қандай болса да, солай қабылдай білуге үйретеді. Студенттер осы шығарманың мағынасын шағын көрініспен шебер жеткізе білуге тырысты. Сонымен қатар ИЯ-21 тобының студенттері Жасмина және Айнура “Pour toi mon amour” өлеңін жүректен жүрекке жеткізсе, Дильназ, Муслим және Жамиля “Déjeuner du matin” шығармасына қойылым қойды. Барлық өнер көрсетулердің ішінде осы қойылым маған ерекше қатты ұнады.

Францияда өз еліне тән ерекше бір мереке бар екен. Бұл мамыр айының алғашқы жексенбісінде немесе бірінші мамыр күні тойланатын – Лалагүлдер күні. ИЯ/у-15 тобының студенттері аталған мерекеге арналған әнді нақышына келтіріп орындап берді. ИЯ-25 тобы болса танымал француз әндерінен керемет поппурри құрастырып, гита-

раның сүйемелдеуімен орындады. Шара ИЯ-27 тобының көпшілікке белгілі «Эмили Парижде» телесериалынан үзінді қоюымен және ИЯ-23 тобының студенті Русланқызы Азизаның “Je veux” әнін орындауымен өз мәресіне жетті. Кешті Суюншалиев Армат екеуіміз ойдағыдай жүргізіп шықтық деп ойлаймын. Шара соңында Филология факультеті деканының тәрбие ісі жөніндегі орынбасары Болат Г.М. және француз тілі пәнінің аға оқытушысы Бекмухамбетова С.Б. сөз сөйлеп, өз алғыстарын білдірді.

Шынымды айтсам, шараның керемет атмосферасынан ұзақ уақытқа дейін шыға алмай жүрдім. «Францияға қош келдіңіз!» кешінде көрермен болған студенттер шарадан жақсы әсер алғандарын жеткізді. Осындай шараны ұйымдастырған француз тілі пәнінің оқытушысы Сисекешова Ақнұр Сансызбаевнаға және барлық қатысушы студенттерге алғысым шексіз!

Аңсағаным АМАНҒАЛИЕВА,
ИЯ-21 тобы

Жолданбаған хат

1 курс, 11-наурыз. Ең алғаш ғашықтарды көркем сипаттаған кітапты қолыма алған күн. Өзімде ғашық болып, махаббат сезіміне ерік беріп жүрген кезім. Кітап қолыма дер кезінде түсті. Ең бірінші бетін ашқан күннен бастап, сабақ жайында қалды, тек сол кітаптың ішінде өмір сүретін болдым. Жатсам да, тұрсам да қолымда кітап. Кейде еріксіз бет жүзімнен аққан тамшы жастарымды алақаныммен сүртіп, кейде тарқылдап күліп, кейде қатты шошып бар эмоцияны көрсетіп отыратынмын. Кітапты 5 күнде бітірдім. Таңғы 05:00 де кітаптың ең соңғы бетін жапқан едім. Сосын ұйқы келмегесін, кітаптан алған әсерімді ойлап ұзақ жаттым. Ұзақ жаттым да ұнатқан адамыма ұзақ хат жаза бастадым: “Оқып болдым. Сіз: «Түсінгеніңді маған айтасың», - деп күліп едіңіз. Сізге айтатын жаңалық өте көп. Есіңізде ме, 22.02.22 күні сізге «бір жылда кім бар, кім жоқ, менің ертең сіздің алдыңызда күліп жүретініме кім кепіл, бір жылдың ішінде басымыздан не өтетінін кім білсін?»,-деп айтып едім. Осы сөздеріме осы кітап тағы да дәлел болды. Ербол Меңтайға сезімін білдіремін деп 8 ай жүрді де, ақыры қолына ақ құсын қондыра алмады. Екеуі қосылғанмен тағдырдың тармағымен біреуін ажал құшты. Ал егер Ербол ертерек студент кезінде сезімін білдірсе бәрі басқаша боларма еді? Неге өз сүйген қызын басқа жігітке бере салды? Неге қиды қызын сондайға? Сонда қызғаныш қайда, қызғаныштан туындаған, лаулаған сезім қайда қалды? Қызды Тұмажанның дәл қолына апарып беріп, Тұмажан Меңтайға опасыздық жасағаны, барлығы да менің ашуыма қатты тиді. Сүйгенін қорғаудың орнына, өзіне сенімділік жоқтығынан үлкен қателіктер орын алды. Дегенменде Ербол махаббат үшін соңына дейін күресті. Айтпақшы, бұл кітаптан тағы бір түйгенім достық тақырыбы. Екеуіміздің ортақ жақын достарымыз көп, кітапты оқыған кезде де сол достарымызбен бірге өткізген күндерді сағынышпен жымия еске алдым. Кітаптағы Тана мен Заман кейіпкерлері 4 баласының екеуін Ербол мен Меңтай деп қойған екен. Міне нағыз достықтың дәлелі. Бір таңғалғаным, Ербол Меңтайға 3 өлең шығарды. Ең әсерлісі «Қызыл көрпе» еді. Өзім соны оқыған кезде сізге шығарған өлеңдерімді есіме алдым. Махаббат шіркін адамды ақын да қылады, батыр да қылады. Махаббат ол үлкен өмірдің мәні. «Махаббатсыз дүние бос» деген Асан Омаровтың керемет сөзімен толықтай келісемін. Сүйген адамның өмірі түрлі эмоцияға толы. Меңтай перзентханада Ерболға деген шексіз махаббатын қойын дәптерге жазып жүрген екен. Меңтайдың өлімінен кейін дәрігерлер Ерболға қойын дәптерді қолына ұстатты. Меңтай дәптерінде «Мен өліп кетсем, балама анасын есіне салып отыр» деген сөздерге толы хаттар жазады. Бұл кітаптан көп нәрсе түйдім. Ербол мен Меңтайдың кішкене болсын махаббаттың дәмін татып үлгергендері, Ербол армандаған жұмыс орнына тұруы барлығыда жағымды нәрселер. Қос ғашықтың махаббат үшін күресуі босқа ма? Неге ажал қос ғашықтарды айырды? Өлде шын ғашықтар шыныменде қосылмайды ма? Ал сіз не ойлайсыз?”- деп ұзақ хат жаздым. Ішімдегі бар сезімімді ашып жаздым. Бірақ бұл жолданбаған хат...

Бибі Жайық,
ҚТӨ-11

АДАМЗАП

Мен кейде таң қаламын адамдарға
Жүрегінде мейірімде қалмағанда
Ақыл мен жүректі де берсе дағы
Жануардан артықшылық болмаған ба?

Мен кейде таң қаламын адамдарға
Болашағын жоспарлай алмағанда
Қолымыздан ештеңе келмесе де
Жақсы сөзді ауызға алмағанда.

Мен кейде таң қаламын адамдарға,
Жүректерін өзгеге арнағанда
Сүйсін жүрек сені жаратқанды
Сені жолда тастамаған Алла ғана!

Мен кейде таң қаламын адамдарға
Өзгелерді білмесе де қарғағанда
Тілі ұзын тапталып жатсын деппе
Қияметте ұзын тілін жалмағанда

Мен кейде таң қаламын адамдарға
Жақсылыққа қолдары бармағанда
Жақсы жерді баспаған аяқтарын
Арбаға таңып тағы байлағанда

Мен кейде таң қаламын адамдарға
Ата анасын әуреге салғандарға
Жәннәттің иісін сезбей өкінесің
Ата анаңның разылығын алмағанда

Мен кейде таң қаламын адамдарға
Бауырларын ақшасымен таңдағанда
Керек кезде бауырым деп шақырып ап
Өзге кезде ойына да алмағанда

Мен кейде таң қаламын адамдарға
Алланы мүлде тани алмағанда
Сенбеймін ертегі деп жүрген кезде
Ертегің отқа түсіріп жалмағанда

Мен кейде таң қаламын адамдарға
Қалтаңдағы ақшанды санағанда
Байлықты өзіңмен ала алмайсың
Ақ матамен оралып самғағанда

Мен кейде таң қаламын адамдарға
Өзге адамның сырын білім алдағанда
Бірін жаман бірін жақсы адам көріп
Адамды бөлек-бөлек санағанда

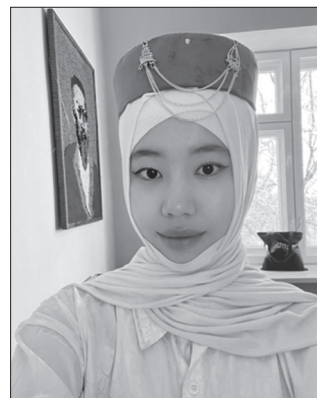
Мен кейде таң қаламын адамдарға
Қиындықта қасыңда болмағанда
Қуанышта секіріп билеп жүріп
Басыңа іс түскіп ол жоғалғанда

Мен кейде таң қаламын адамдарға
Анасын силамайтын надандарға
Қанша жетім анасын аңсап жүр
Елжірейсің көздеріне қарағанда

Мен кейде таң қаламын адамдарға
Өз елін өз жерлерін тонағанда
Артық теңгең қалтаңа сыйсадағы
Көңіліңде бір ақ сызық болмағанда

Мен кейде таң қаламын адамдарға
Адамдықтың қадірінде болмағанда
Пайғамбардың бір мінезін бойымызға
Сыйдыра алмай дүниені салғандарға

Бұл дүние жалған өмір, сатқындық!
Біз жастар жақсылыққа талпындық!
Ата ана берген тәрбие бойда деп,
Ұрандатып тек алға біз жұлқындық!

Нұрбану ТУЛЕУБАЕВА,
ИЯ-17

Сердечно поздравляем с Юбилеем МУЛДАГАЛИЕВА ВАЛИ САДЫХОВИЧА, кандидата физико-математических наук!

Признанный ученый и талантливый педагог

Значительная часть вашей жизни посвящена развитию образования Республики Казахстан, становлению нашего университета, подготовке учительских кадров, подготовке олимпийцев по математике республиканского масштаба. Ваш высочайший профессионализм, духовное богатство, острый ум снискали Вам заслуженное

признание и уважение коллег, студентов, магистрантов, педагогической общественности города и Республики. Вы – признанный ученый и талантливый педагог.

Мы уважаем и ценим Вас за интеллигентность, преданность работе, энтузиазм.

От всей души желаем Вам доброго здоровья, результативного научного поиска, успехов в благородном труде на благо нашего университета. Пусть Ваш задор, бодрость, жизнерадостность, галантность, интеллигентность и профессионализм будут источником вдохновения для близких, родных, коллег и просто знакомых людей.

Аймақ әдебиетіне арналды

«Батыс Қазақстан аймағының ақын-жазушыларының қазақ әдебиеті поэтикасы: дәстүр және жаңашылдық» атты Орал қаласының мектептерінің оқушыларына арналған ғылыми-танымдық семинарды филология ғылымдарының кандидаты, доцент, қауымдастырылған профессор З.Ж.Мутиев арнайы өткізді.

Қоғамдық өмірдегі оң өзгерістер, ұлттық құндылықтарға назар аудару мәселесі, рухани жаңғыруға бетбұрыс ықпалы – сөз өнерінің ғылыми зерттелісіне жаңаша қажеттілік тудырып отыр. Қазақтың көркем әдебиеті – қазақ ұлтының рухани мәдениетінің біртұтас жүйесі боп есептеледі. Ал оның негізгі қабатын Аймақ әдебиеті құрайтыны анық. Яки, әдеби аймақтануды зерттеу арқылы, Аймақ әдебиетін насихаттау, дәріптеу нәтижесінде қазақтың біртұтас, бөлінбес көркем әдебиетінің тарихы қалыптасады. Кең байтақ Отанымыз – Қазақстанның Шығысы мен Батысы, Оңтүстігі мен Солтүстігі болатын болса, осындай жағырапиялық ендіктерге сай бірін-бірі толықтырып отыратын қазақтың бай мәдениеті мен тарихы, салт-дәстүрі мен әдет-ғұрпы бар.

Қазақтың көнеден келе жатқан рухани құндылықтарының тарихы, жеке ұлтқа тән табиғи ерекшеліктері оның сөз өнерінен, яки көркем әдебиетінен танылады десек, оның бұлжымас бір бөлшегі аймақ, өңір әде-

биетінен жинақталып, құралады. Қазіргі әдебиеттің даму тарихында негізгі мәселенің бірі – шығармада баяндалатын оқиғалардың, кейіпкерлер мен олардың мекен-тұрағының ерекшеліктеріне де байланысты боп келеді. Өйткені кең байтақ Отанымыздың әр аймағының, әр өңірінің өзіне тән дербес ерекшеліктері бар. Мәселен, сан алуан колоритке боялған әдет-ғұрып, салт-дәстүр жоралғылары әр аймақта өзіндік сипатқа ие. Ұлттық құндылықтардың үздік үлгілері мен халықтық тәрбиенің сан қилы озық, таңдаулы көріністері де аймақтан, өңірден бастау алады. Қазіргі қазақ әдебиетінің поэтикасын зерттеп-тексеруде белгілі бір аймақтың көркем картинасын көз алдымызға әкелетін, әсем галереясын ұсынатын суреткердің – яғни, сол өңірден шыққан ақын-жазушылардың шығармаларын тексеру – қажеттілік. Аймақ ақын-жазушыларының шығармашылығына кешенді зерттеу жүргізу – қазіргі ұлт әдебиеттану ғылымының өзекті мәселесі боп табылады.

ЖАС МАМАНДАРДЫҢ ЖЕҢІСІ

Орал футзал лигасының ұйымдастыруымен өткен қалалық біріншілікте университет оқытушылар командасы өз тобында чемпион атанды. Жас мамандар кезекті жеңістерін оқу ордамыз БҚУ-дың 90 жылдық мерейтойына арнайтындарын атап өтті.

Аяқ доп шеберлерінің жетістіктеріне құтты болсын айтып, алдағы додаларына сәттілік тілейміз!

Құттықтаймыз!

Сәуір Мәдениет және өнер факультетінің студенттері үшін табысты басталды. Өнер мен мәдениетті серік еткен жалынды жастар Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университетінде оздырылған «Ректор кубогы» жайдарман ойындарында топ жарып шықты. Қағытпа қалжың мен көрерменге көтеріңкі көңіл-күй

сыйлай білген 7 команда Ректор кубогына таласты. Аталмыш ойынға Махамбет Өтемісов атындағы БҚУ намысын қорғауға Мәдениет және өнер факультетінің студенттерінен құралған «Идеал» командасы қатысып, бас бөйгені қанжығасына байлап, Ректор кубогына ие болды. Оған қоса «CYBERACTION_ URALSK»-ке жолдама ұтып алды. Идеал командасын шын жүректен құттықтаймыз!

Болашақ ұлт руханиятының шырақшылары еліміздің түрлі аумақтарында өткен XIV Республикалық студенттік пәндік олимпиадасында топ жарып, биік белестерден көрінді.

«Білімді ұрпақ – жарқын болашақ» атты XIV республикалық пәндік олимпиадасында Махамбет жастарынан құралған «Жұмыр Қылыш» командасы «Үздік ансамбль» аталымын жеңіп алып, жалпы командалық есепте жүлделі – 3-орынға табан тіреді. Әбілқайыр Мақсотұлы жетекшілік жасап, бастап барған мәдени-тынығу жұмысы мамандығының 1-3 курс топ студенттерін дайындап, оларға қолдау көрсеткені үшін М.Өтемісов атындағы БҚУ ректоры Н.Х.Серғалиевке, М.Х.Дулати атындағы университет ректоры Талғат Ешенқұлов арнайы алғыс хатын жолдады. Оған қоса жетекшілердің үздігі болғаны үшін команда жетекшісі Әбілқайыр Мақсотұлына арнайы алғыс хат табыс етілді.

Құрманғазы атындағы Қазақ ұлттық консерваториясында өткен XIV Республикалық студенттік пәндік олимпиадасында мыңның бірі боп, алға суырылып шығып, «Концертно-камерное исполнительство» номинациясымен Вокалдық өнер мамандығының 4-курс студенті Сажин Валентин (Жетекшісі-Наталья Садровна) марапатталды.

Құрманғазы атындағы Қазақ ұлттық консерваториясы дәстүрлі XIV-ші Республикалық студенттік пәндік олимпиадасында «Музыкалық ағартушылық» номинациясы бойынша «Музыкалық білім» мамандығының 2-курс студенті Мулекова Индира (Жетекшісі аға оқытушы Өмірзақова Ләззат Қайыржанқызы) бақ сынап, жүлделі 3-орынға ие болды. Дарынды студентімізге толағай табыстар мен шығармашылық бастамалар тілейміз!

Т.Қ.Жүргенов атындағы қазақ ұлттық өнер академиясында өткен XIV-пәндік олимпиадасынан Режиссура пәні бойынша, Ықылас Шалғынбай «Бекет» қойылымы 3-орын, Режиссеры: Гайсина Толғанай; Сахна тілі пәні бойынша, «Қасқыр» монолога - Тұрарбеков Алишер 2-орын; «Абайдың бірінші қара сөзі» - Нигметов Төребек 2-орын; Сонымен қатар, «Ең үздік әйел бейнесі» аталымына - Дәутова Раушан ие болды. Режиссеры: Бейбітов Айбек

Таланты да, талапты студенттерді дайындаған Султанова Мәңдігүл Есламғалиевнаға шын жүректен алғыс білдіреміз!

20-21 сәуір күндері Қазақ Ұлттық Педагогикалық Қыздар Университетінде оздырылған XIV студенттік пәндік олимпиадасында Кітапхана ісі мамандығының 2-4 курс студенттерінен құралған «Ақжайық аманаты» командасы өз мамандығы бойынша жүлделі 2-орынға ие болды. Бағындырар белестеріңіз таусылмасын!

НұрАйзат Мұнарқызы

Мектеп қабырғасында орта білім алып, үлкен өмірге қадам басқан түлектер үшін келешек мамандығын таңдау маңызды. Жастарға өз білімдерін жетілдіріп, қалаған саланың иесі атануы үшін М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінде жыл сайын «Ашық есік» күні өткізіледі.

15-сәуір күні БҚУ қабырғасында мектеп бітіруші және колледж түлектеріне арналған дәстүрлі шара өтті. Басты мақсаты талапкерлерге университетіміздің мүмкіндіктерін таныстыру болды.

Шара басында академиялық мәселелер жөніндегі проректордың м.а, тарих ғылымдарының докторы Тасмағамбетов Әсет Сембайұлы оқушыларға оқу орнымыз туралы толық ақпарат беріп, оқу ордасына білім алуға шақырды. Болашақ түлектерге концерттік бағдарлама ұйымдастырылып, көкейінде жүрген сұрақтарына жауап алды. Ашық есік шарасы БҚУ

өнерпаздарының концерттік бағдарламасымен жалғасын тапты.

Оқу ордамызда 6 факультет, 62 мамандық бойынша 6000-нан астам студент 8 ғимаратта 20-дан астам кафедрада білім алып жатыр. Түрлі үйірмелер мен 2 спорт зал, ғылыми кітапхана жұмыс жасайды. Махамбет атындағы оқу ордасы 140 шетелдік университеттермен серіктестік қарым - қатынас орнатып отыр. Жыл сайын 150 студент академиялық ұтқырлықпен шетелдік университеттерге жолдама алады. Болашақ студенттерге арналған ең үздік университет ол біздің - БҚУ!

Сәуір айының 4-7 аралығында Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, Тарих факультеті «Жас Отан. Жастар қанатының» және т.ғ.д., профессор Х.Хабиев атындағы Қоғамдық қор қолдауымен дәстүрлі «Фараби әлемі» атты студенттер мен жас ғалымдардың халықаралық ғылыми конференциясы аясында республикалық байқау оздырылды.

«Бақ шаба ма, бап шаба ма?»

Аламан доданың басты мақсаты-жаңаша ойлайтын жас буын арасында Отан тарихының өзекті мәселелерін әлемдік өркениет деңгейінде зерделеу, тарихымызды, салт-дәстүрімізді, мәдениетімізді бір сөзбен ұлттық құндылықтарымызды дәріптеу. Республикалық байқауға Қазақстанның түкпір-түкпірінен ешкімге дес бермеген, алпауыт мықтылар жиналған бұл байқауда II кезеңінде мен өзіме түскен «Батыс Қазақстан облысы әйелдерінің қоғам дамуындағы рөлі» атты тақырыпты талдап, жүйелеп қорғап шықтым. Қорытындысы бойынша алғыс хатпен марапатталып, дайындалған ерен еңбек еш кетпеді. Сонымен қатар «Есік», «Таңбалы» атты мемлекеттік тарихи-мәдени және табиғи қорық музейіне саяхат жасап, ел тарихын білу мақсатында жарыс қатысушыларымен бірге өткен ғасырдың еншісін барып қайттық. Өте керемет, жоғары деңгейде өткізілді! Тамаша күн, ыстық естеліктер, жаңа мүмкіндік, ерекше сәт сыйлаған ұйымдастырушылар алқасына үлкен алғысымды білдіремін!

Заманбек МАКСИМОВ,
Ист-31 тобы

Студенттік көктем - 2022

М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінде оқу ордасының 90 жылдық мерейтойына орай ұйымдастырылған «Студенттік көктем-2022» шығармашыл жастар фестивалі өз мәресіне жетті. Жыл сайынғы сайыста ең креативті, жарқын және талантты қатысушылар анықталып, көрермен көзайымына айналып үлгерді.

Дәстүрге айналған өнер додасының негізгі мақсаты - Студент жастардың адамгершілік және мәдени жетістіктерін сақтау және көбейту, студент жастарға эстетикалық тәрбие беру жүйесін жетілдіру, дарынды студент жастарды анықтау, студенттік шығармашылық ұжымдар мен жекелеген орындаушыларға өздерінің шығармашылық әлеуетін іске асыруға мүмкіндік беру.

18-28 сәуір аралығында өткен факультет аралық бағдарламалық қойылымдарға тұрақты қазылар-алқасы өз бағаларын берді. Әділ-қазы алқасының құрамында Х.Бөкеева атындағы облыстық қазақ драма театрының актрисасы, «Құрмет белгісі» төсбелгісінің иегері - Ж.Қ.Мамедова, «Музыкалық білім және вокал» кафедрасының доценті, п.ғ.к., қауымдастырылған профессор - Қ.Л.Қисметов, мәдени-тынығу жұмысы және хореография кафедрасының оқытушысы - Э.С.Бақтығалиева, мәдени - тынығу жұмысы және хореография кафедрасының аға оқытушысы, магистр - А.Б.Жұмағалиева, «Дәстүрлі музыка және орындаушылық өнер» кафедрасының оқытушысы, өнертану ғылымының магистрі - А.А.Мухамбетжанова, «Музыкалық білім және вокал» кафедрасының оқытушысы, Өнертану ғылымының магистрі - Ж.Б.Сатыбалдиев, тәрбие бөлімінің жетекшісі, жаратылыстану ғылымдарының магистрі, «Халық Алғысы» медалінің иегері - Ж.Е.Ешимова, Студенттік көктем фестивалінің ұйымдастырушысы, педагогика ғылымдарының магистрі, жастар ісі жөніндегі комитет жетекшісі - А.О.Қонысбаев, Студенттердің жанашыры, студенттік ректор - Мусағалиев Арсен болды.

«Студенттік көктем - бұл студенттік шығармашылықты қолдау және дамыту, жалындаған жастардың күш-қуаты. Қарым-қатынас пен шығармашылықтың шыңдалуы. Міне, көп жылдар бойы осы сахнада жыл сайын біздің сайыстарымыз салтанатты түрде өтеді. Залдың энергиясын сөзбен

жеткізу мүмкін емес. Өр факультеттің қолдауын мәңгі есте сақтауға болады», - деп фестиваль жүргізушісі ақтық кезеңнің басталуын жариялады. Шынында да, осы күндері Ақт залында нағыз көктемгі атмосфера орнады. Көрермендер түрлі жанрда өнер көрсетіп, сахнада жарқыраған жас өртістерге қолдау білдіріп, ұрандатып, командаларды қошеметпен қарсы алды.

Факультеттер «Үздік жүргізуші»; «Эстардалық ән»; «Аспапта орындау шебері»; «Хореография»; «Үздік көркемсөз оқу шебері»; «Үздік жетекші», «Үздік дәстүрлі ән орындаушы»; «Үздік ұйымдастырушы студенттік декан»; «Ең көп әлеуметтік желідегі қаралым»; және «Үздік фанклуб» номинациялары бойынша бақ сынады.

ПЕДАГОГИКА факультеті

2022 жылдың 7 сәуір күні «Жоғары мектепте дуальды оқытуды жүзеге асыру жолдары» атты әдістемелік апталық аясында кафедра оқытушылары Б.Е.Ерболат, Ж.Ж.Нәбиева, Ж.Т.Тапаева 1 курс студенттеріне «Педагогикалық оскар» олимпиадасын ұйымдастырды.

«Педагогикалық оскар»

Мақсаты: Студенттердің педагогика пәнінен алған теориялық және тәжірибелік білімдерін тексеру, кәсіби педагогикалы біліктілігін қалыптастыру, шығармашыл жастарға қолдау көрсету, мақсатқа жетуде танымдық қызметті басқара білу; Олимпиада ПИМНО-11 «Kindness», Дов-11 «Dynamite», ПИМНО-15 «Жалын» тобы болып өнер көрсетті. Сайыс кезеңдері таныстыру; үй тапсырмасы «Менің университетіме - 90 жыл» тақырыбында видеоролик жасақтау; «Мен педагогпын» сиқырлыұяшықтарайдарынан тұрды. Әр кезең бойынша бағалау критерилері ұсынылды. Сайыста әр топ өз дайындықтарымен шеберліктерін

көрсете білді. Әділ- қазылар шешімі бойынша Бас жүлде «Болашақ үздік педагогтар» Kindness, Dynamite тобы «Үздік ойшылдар», Жалын тобы «Үздік шығармашылық жұмыс» номинациямен марапатталды. Сайыс барысында көрермендерге «Көңіл – күйді бейнелеу» психологиялық тренингі жүргізілді. Студенттер теориялық білімдерін практика жүзінде ұштастыра білді. Нәтижесінде «білім – біліктілікке жеткізер баспалдақ, ал біліктілік – сол білімді іске асыра білу дағдысы» екендігін студенттерге ұғындырды.

Ж.Ж.НӘБИЕВА,
Мектепке дейінгі және бастауышта оқыту
кафедрасы оқытушысы

ҚҰТТЫҚТАЙМЫЗ!

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінде өткен 6B01301 Бастауышта оқыту педагогикасы мен әдістемесі білім бағдарламасы бойынша республикалық пәндік олимпиадада М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің командасы жүлделі 3-орын (17 команда арасынан), команда жетекшісі оқытушы Панищева О.А., ал Ы.Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институтында оздырылған 6B01201 Мектепке дейінгі оқыту және тәрбиелеу білім бағдарламасының командасы да жүлделі 3-орынды иеленді (16 команда арасынан), команда жетекшісі, оқытушы Нәбиева Ж.Ж.

2022 жылдың 8 сәуірінде «Қазақ күресінен университеттер лигасы» жарысында 74 келі салмақ дәрежесінде факультетіміздің «Дене шынықтыру және спорт» мамандығының 3 курс студенті Ғарифоллин Төребек 3 орынға ие болды.

Спорт - біздің серігіміз!

М.Өтемісов атындағы БҚУ, педагогика факультетінің «Жоғары мектепте дуальды оқытуды жүзеге асыру жолдары» атты әдістемелік апталығы аясында ұйымдастырылған және университетіміздің 90 жылдығына арналған «Дене шынықтыру және спорт» мамандығының 2 курс студенттерінің арасында «Спорттық бағдарлау» жарысы өтті. Мақсаты: Студенттердің дене бұлшық еттерінің қозғалысы ғана емес, ойлау қабілеттерін арттыру және күнделікті күйбең тірліктен арылып, нағыз көңіл – күйсыйлау.

Спорттық бағдарлау бойынша сайыста жас ерекшелігіне немесе қатысушылардың шеберлік деңгейіне байланысты әртүрлі топта өткізілді. Қашықтық қиындығы мен оның ұзақтығы спортшының дайындығы мен бағдарлау шеберлігін талап ететін жолды тиімді өтуге байланысты принциптер бойынша анықталды.

Сәуір айының 7-жұлдызы «Жоғары мектепте дуальды оқытуды жүзеге асыру жолдары» атты әдістемелік апталығы аясында «Мен оқыған бір кітап» дүниежүзілік кітап және авторлық құқық қорғау күніне арналған Педагогика және психология кафедрасы Ғылыми кітапханасы мен бірлесіп педагогика факультетінің, физика-математика факультеті, тарих, экономика және құқық факультетінің және филология факультетінің студенттерінің қатысуымен пікір алмасу кеші өтіп, жас оқырман көзімен әдеби көркем туындылар талданды. Қазақ әдебиеттануының жаңа бағыттары, әдебиеттанудың өзекті проблемалары аясында ой-пікірлер ортаға салынды.

Кітап - сарқылмас қазына

Шараның алғы сөзі педагогика және психология кафедрасының меңгерушісі Надежда Утигалиевнаға берілді. Шара ары қарай «Кім тапқыр?» ой сергіту ойыны, «Кітап – сарқылмас қазына» бейне ролигі көрсетіліп, көрермендерге викториналық сұрақтармен жалғасын тапты.

Физика-информатика мамандығы студенті Елтаев Арынғаз Бақытжан Бұқарбайдың «Күміс кітап», Брайан Трейсидің «Мақсатыма жетемін» мотивациялық туындыларына әдеби талдау жасап өз пікірін ортаға салды.

Сонымен қатар тарих мамандығы студенті Батырғали Риза Фариза Оңғарсынованың шығармаларын ерекше сүйіп оқитындығын, ал, Шарапов Нұртай «Ақ лалагүлдер өлкесі – Финляндия» кітабы – Финляндияның мәдени, рухани тоқырауды жеңіп, мемлекет ретінде жаңа мәдениет сатысына көтерілуінің хикаясы жөнінде өз ойын жеткізді. Педагогика және психология мамандығының 1-курс студенттері Жолдыбай Айнұр қазақ әдебиетіндегі Міржақып Дулатовтың «Бақытсыз Жамал» туындысын талқылады, ал, Елемесова Нұрсәуле Қазақ халқының бір туар қаһарманұлы Бауыржан Момышұлының келіні Зейнеп Ахметованың жазған кітабы – күнделі негізінде бұрын шыққан «Шуақты күндер» туындысын ерекше атап өтті. Сонымен қатар Матжанова Гүлбақыт әйел, ана, арулар тақырыбына арналған Ғабит Мүсірепов шығармаларының ішіндегі ең көлемдісі де, көрнектісі – «Ұлпан» романымен бөлісті. Кеш соңында Оқырмандарды қамту бөлімінің меңгерушісі Акайна Окасовнаға, кітапханашы Гулшира Шаденовнаға, ұйымдастырушы Педагогика және психология кафедрасының оқытушысы Әйгерім Самиғоллақызына қорытынды сөз берілді.

Ә.С.БАЛАХМЕТ,
Педагогика және психология кафедрасының оқытушысы

Студенттік Көктем!

Ағымдағы жылдың 19 сәуірінде М.Өтемісов атындағы БҚУ ұйымдастырған факультет аралық «Студенттік көктем-2022» фестивалі болып өтті.

Мақсаты: Талантты студент жастарды анықтау, ілгерілету және қолдау, олардың шығармашылық белсенділігін дамыту. Студент жастардың адамгершілік, мәдени жетістіктерін сақтау және көбейту, студенттердің белсенді азаматтық ұстанымын қалыптастыру. Биылғы фестиваль университетіміздің 90 жылдығы аясында өтті. Фестиваль шымылдығын өз студенттерінің жанашырлары, біліммен қатар қоғамдық өмірде, спорттық додаларда, күнделікті өмірде де студенттеріне қолдау білдіретін педагогика факультетінің декан бастаған оқытушылар құрамы әнмен ашып берді. Жастық шақтарын өнермен ұштастыра білетін педагогика факультетінің өнерпаз қыздары қазақ биі «Ыңғайтөкті» ортамызға паш етті. Келесі кезекте көрініс сомдалып, Хожахметов Мирас «Жұмыр қылыш» күйін орындады және де Түзелбай Әдемі «Сәлем Қазақстан» әнін домбырамен шертіп берді. Педагогика факультетінің студенттерінен

құралған «BestStar» тобы Композиция орындады. Утепов Мұқағали өзі дене шынықтыру мамандығының студенті болса да барлығын өнерімен таңқалдырып түрік халқының заманауи «Ор-ор» әнін орындады. Одан кейін заманауилықты жалғастырып өзгеше қимыл-қозғалыстарымен «Shake It Up» тобы би биледі. Келесі осыдан 4 жыл бұрын ақпан айында болған жан түршігерлік жағдай 5 қыздың өлімі жайында бейнежазба көрсетіліп, Көшкінбаева Әмина «Бес періште» атты өлеңін оқып, келген көрермендерді ерекше әсерге бөледі. Педагогика факультетінен түлеп ұшқан белгілі студенттерді ортаға шығарып «Қазағымсың» әнін орындап керемет көңіл күймен концерттік бағдарламаны аяқтады.

Самғай берейік, Жарқын, Жаңа Қазақстанды бірге қалайық. Біз жастар, еліміздің ертеңі екенімізді ешқашан естен шығармай, ел абыройын асқақтатып, еліміздің көк байрағын биікке көтерейік.

БЕТ РЕДАКТОРЫ: Серікбаева Гүлсезім

ТАРИХ, ЭКОНОМИКА ЖӘНЕ ҚҰҚЫҚ факультеті

Тарих, экономика және құқық факультетінің «Студенттік көктем-2022» байқауына арналған «Мәңгілік махаббат жыры» атты концерттік бағдарламасы өтті.

Кеш ең алдымен Step way би тобының «Алтын ғасыр» биімен әдемілеп ашылды. Одан әрі кеш жүргізушілері Қуатов Дархан мен Баймұратова Ратмира концерттік бағдарламаны әртүрлі номинациялар бойынша тізгіндеді.

«Бойымды қазақ қаны билеген,
Қос ішегі бір-біріне тимеген,
Қазағымның домбырасы күй тартса,
Төбіреніп, ерекше бір күйге енем»-деп домбыраға

Өнер фестивалы

жаны құмар Ақтурин Актан. «Жұмыр қылыш» күйін ерекше талантпен орындап шықты. Келесі кезекте факультетіміздің сері жігіттері Жеңісқали Ерасыл, Хамитов Нұраслан және Мағаз Бекзаттың орындауында «Батырлар ұраны» әні орындалды.

М.Өтемісов атындағы БҚУ-де, тарих, экономика және құқық факультеті ұйымдастырып жатқан “Мәңгілік махаббат жыры” атты бүгінгі кеш, күллі алаш жұрты ардақ тұтып, қадірлеген аяулы ұлдарының бірі, жазушы, Ұлы Отан соғысының ардагері Өзілхан Нұршайықовтың 100 жылдық мерей тойына арналған бүгінгі кеш, елінің аяулы ұлына деген сол махаббаты мен сағынышының дәлелі. Келесі кезекте көрермендер Ө.Нұршайықов туралы видеороликті тамашалады. «Махаббат – дүниедегі барлық күштің, барлық қуаттың бастауы. Онсыз еш жерде жеңіс жоқ» – деп айтқан Өзілхан ағамыздың пікіріне қосылған өзінің кереметтей поэзиясымен тамсандыра білетін Максатов Думан Мұқағалидің «Шәмілге жазған хаттардан» атты өлеңін оқыды.

Қазақ халқы домбыраны киелі аспап ретінде санаған,

сол себепті домбырадан ойнайтын күйде қазақ халқы үшін қасиетті болмақ. Келесі номинация бойыншы «Асыл мұра» ансамблі «Полпури» күйін аса бір рухпен орындап шықты. Қазағымыздың ұлылығын ұлықтайтын ұлттық әнімізді Нысанқұл Дана «Қазақ осы» атты өлеңін сыңғыр даусымен орындады. Тәуелсіздіктің 30 жылдығына орай ұйымдастырылған факультет аралық «The dance awards» би байқауының жүлдегерлері, тарих, экономика және құқық факультетінің мақтаныштары, БҚУ-нің белсенді студенттерінен құралған Step way би тобы «Mix» биімен мың бұрала би билеп, сахнаның сәнін көлтірді.

Сайыста өнер десе ішкен асын жерге қоятын Баймұратова Ратмира мен Ибатова Жайхан «Je veux» әнін орындады. Кештің соңы Мағаз Бекзат пен Сатыбалдиева Дильназдың «Сағынамын» атты әнімен әсерлі аяқталды.

Карина КАРИМОВА,

Тарих, экономика және құқық факультетінің студенті

Абылай хан

Ұлы далада бұрынғының батырлары жайлы талай аңыздары мен қиссалар жырланып келген. Халық олардың есімдерін есте сақтап, ауыздан-ауызға, ұрпақтан ұрпаққа жеткізген. Солардың ішінде даңқты жеңістерімен, жауынгерлік жорықтарымен тарихта өшпес із қалдырған – Абылай ханды барша халық ерекше қастерлеп, қадір тұтады. Ол – көзінің тірісінде-ақ әулие атанған санаулы адамдардың бірі.

Абылай, Әбілмансұр (1711-1781) Оңтүстік Қазақстан, Арыс жағасында дүниеге келген. Арғы тегі – Жошы хан, бергі бабалары Қазақ Ордасының негізін салған Өз-Жәнібек, одан соң еңсегей бойлы Ер Есім хан, Салқам Жәңгір ханның бесінші ұрпағы. Жәңгір ханның Уәлибақы, Тәуке деген екі ұлы болады. Уәлибақының баласы Абылай жекпе-жекке шыққанда жауы шақ келмейтін батыр болған. Осы Абылайдан Көркем Уәли туады. Оның баласы Әбілмансұр (кей ән қазаққа хан болып, Абылай атанған).

Абылай ханның билік басына келуі қиын-қыстау заманға тап келеді. Бұл патшалық Ресейдің саяси қысым күн санап арта түскен кезі еді. Цин, Манчжурия империясы да көрші аймақтарға көз алартып, арам пиғыл танытып отырған шақ болатын. Дәл осы жылдары қазақ пен қалмақ арасында үлкен қанды майданы болғаны қытай деректерінде атап көрсетілген. Абылайдың әскери қайраткерлігі, қолбасшылық қабілеті 30-40 жылдары шайқасында ерекше көрінді. Осындай қан төгіс соғыстардың бірін Бұқар жырау «Қалданменен ұрысып, жеті күндей сүрісіп» деп суреттейді. Бұл шайқастарға Абылайдың қанды көйлек жолдастары: Қаракерей Қабанбай, Қанжығалы Бөгенбай, Шақшақ Жәнібек, Қарақалпақ Қылышбек, Шапырашты Наурызбай т.б. қазақтың атақты батырлары қатысқан. Сонымен бірге шекаралас жатқан ұсақ тайпалармен және ұлыстармен үзіліссіз жүріп жатқан соғыс та Қазақ мемлекетінің тұтастығын едәуір әлсіретті. Өзара ішкі кикілжіңдер ірі ұрыс-таластарға ұласып, ел ішіндегі жағдайды асқындыра түсті. Осындай қиыншылықтарға қарамастан Абылай хан жалпы қазақ мемлекетінің саяси бірлігін бірте-бірте қалпына келтірді. Өз хандығын маңайындағы дұшпандары мен қаскөй көршілері мойындайтындай ірі мемлекетке айналдырды. Бұл да Абылайдың жауға қарсы қазақ халқының басын біріктіре білгендігінің дәлелі болып табылады.

Абылай көреген саясаткер бола отырып, қалмақтармен аса ауыр соғыстардан қалжыраған елінің есін жиғызу үшін дипломат жолды да тиімді пайдаланады. 1740 жылы тамызда ол Орта жүз ханы Әбілмәмбетпен тағы да басқалары болып,

Орынборға келіп, «орыс үкіметінің қамқорына» кіруге келісімін білдірді. Бір мезгілде қазақ халқының тұтастығын сақтау мақсатында Шың империясымен де қарым-қатынасын суытпады. Петербург пен Пекинге елшіліктер аттандырып отырды. Сондай-ақ, ол орыс пен қытай елдерінің өзара қайшылықтарын қазақ хандығының мүддесіне пайдаланып отырды. Жоңғарияның билеуші таптарының тақ таласынан әлсірегенін, бұрынғы әскери қуатынан айырылғанын және жоңғар-қытай соғысының салдарын пайдалана отырып, Шығыс Түркістанмен іргелес өңірдегі ойраттардың уақытша билігінде қалған қазақ жерлерін қайтаруға, елдің дербестігін толық қалпына келтіруге пайдалану үшін бар күш-жігерін аямады. Абылай қазақ елінің тәуелсіздігіне нұқсан келтіретін жағдайларымен аянбай күресіп, дербес сыртқы саясатты ұстанып өтті. Оның әрбір іс-әрекеттері қазақ халқының бүтіндігін, елі мен жерінің тұтастығын сақтауға бағытталды.

Абылай тек қана хан болып қоймай, қазақтың рухани қасиетін бойына сіңірген күйші еді. Ол «Айтолқын», «Алабайрақ», «Бұланжігіт», «Дүние қалды», «Жетімторы», «Қайран елім», т.б. күйлерді шығара білген шебер күйші.

Абылай өмір жолы ат үстінде ел қорғаумен, тар жол тайғақ кешіп өтті. Оның соңғы демі Арыс өзенінің жағасында үзілді.

Абылайдың данышпандығы мен көрегендігінің арқасында кең байтақ Ұлы Далада ұзақ уақыт бойы бейбіт заман орнады. Абылай дәуірінде Қазақстан мемлекетке төн дәстүрлі белгілерге толық ие біртұтас елге айналды. Өзіндік басқару жүйесі, бүкіл елдер мойындаған шекарасы, өлеуметтік жағадайды ұйымдастырудың ерекше тәсілі қалыптасты. Елім, жерім, халқым деп, талай қан майданда басын бәйгеге тігіп, азаттық күрестің жалынды басшысы батыл, дарынды, қолбасшы және дипломат Абылайдың есімі тәуелсіздік белгісіне, жауынгерлік ұранға айналды.

Дегенмен осындай ұлы тұлғаның өмір жолы оңай болған жоқ. Жастайынан жетімдіктің зардабын тартып, ел кезіп, қанғырып жүріп, кейде ашық далаға, кейде қаңыраған қапас қоралармен, ескі зираттарға түней жүретін сонда оның бойына күш қуат беріп, тағдырдың тауқыметіне мойынсұнбауына көмектескен, әрі тіршілік нәрін берген осы Дала топырағы еді. Жападан-жалғыз, ұшқы-қиырсыз ұзақ жол көшкен ауыр күндерінде де бабалар аруағы оған рух берді. Осындай дала соқпақтары қажымайтын мұқалмайтын жауынгерлік рухын шынықтырып, оны табанды қайраткер, әрі данышпан ретінде тәрбиелейді.

Абылай ханның асқақ тұлғасы, ақыл парасаты, оның

Туған жер

Туған жер – ол біздің алтын бесігіміз, кіндік қанымыз тамған жер, анамыз. Атамекен – туған халқының, ұлтының мекен еткен, ата - бабасының қоныс тепкен жері. Туған жер – әр адамның дүние есігін ашып, өмірге келген жері. Адам өмірге келіп, ес жия бастаған сәттен өз болашағына, өткеніне ден қоя бастайды. Адамның болашағы да, өткені де туған жермен тығыз байланыста болады. Халқымыздың туған жерді ардақтау сезімі өте терең, олар үшін туған жерді қадір тұту – қанға сіңген мінез, ежелгі дәстүр. Бұл таным біздің жанымызға ана сүтімен дарыған. «Ата мекен – алтын бесік» деп, ата - бабамыз тегін айтпаған. Ол өз перзентіне барын, нәрін береді. Төсінде тербетіп, аялап әлпештейді. Әр адам өз туған жерін мақтаныш етеді, қадір тұтады.

Туған жер - адам өмірінде киелі орын алады. Нақты осы жер оны елімен, өткенімен және болашақпен байланыстырады. Міне, сондықтан да тіпті балалық шақтан бастап – ақ әрбір жеке тұлға адамда отанға деген махаббат сезімі оянады. Менің отаным кішкене болса да, мен үшін аса қымбат жер Тараз қаласынан бастау алады. Дәл осы жерде менің көңілді де, шаттықты, уайымсыз балалық шағым өтті. Үйдің маңындағы аулада ойнаған достарыммен өткен қызық күндерім әлі есімде. Туған жердің қадірін ұясынан ұзаққа кеткен адам ғана түсінеді. Туған жердің топырағы, суы мен ауасы, түтіні де қымбат. Адамның өскен жері адамның жанына, сана- сезіміне әсер етіп, мәңгілік есінде қалады екен....

Айман ДЖАЙЫЛГАНОВА,
Ист-23 топ студенті

Ана махаббаты

Махаббат - бұл адамзатты құтқара алатын бөлек өлем. Бірақ, ерекше назар аударылуға тиіс ана махаббат, ол ешқандай шекарасын білмейді және ешқайсысымен салыстыруға келмейді. Оның қадірі мен қасиетін түсініп біту мүмкін емес. Бір тағдырды өмірге әкеліп, оны жаңа өмірге жетектеп, бағып қағу- жауапкершіліктің ең үлкені. Ана- қасиетті үш әріптен тұратын өміріміздің мәні. Адам бойындағы барлық асыл қасиет күннің нұрынан, ананың ақ сүтінен дариды. Ана – ұлы адам, Ана- құдіретті жан. Өз баласын бағып қағуда, ана өзін-өзі ұмытып барлық күш- жігерін тәрбие беруге жұмсайды, бұдан оның жаны байып, нәрлене түседі. Ана өз баласы үшін бәріне дайын. Бізді еш себепсіз жақсы көретін жалғыз адам. Ананың «балам» деп шақырған нәзік үні, маңдайыңнан сипаған аялы алақаны балаға деген кіршіксіз таза махаббатының көркем көрінісі. Ананы қастерлеу керек. Біз үшін жанын бере алатын жалғыз адам ол – біздің анамыз. Балам ешкімнен кем болмасын деп қолынан келгенінің бәрін жасай алатын адам, тіпті ананың баласы үшін жасай алмайтыны жоқ. Ең бастысы – өз баласының денінің саулығы, жанының амандығы. Шыбын жаны шырылдап, түн ұйқысын төрт бөліп, Құдайдан тек баласымен сынамауын өтінеді. Ана баласына ешқашан да қатты өкпелей алмайды, сырты ашулы болғанымен, ішінде бәрібір де баламның тамағы тоқ па екен, жылы киініп жүр ме екен, жолы оңынан болды ма екен деп отырады. Ананы сыйлай білу керек, ешбір адам ана сияқты сен үшін уайымдамайды. Мен өз басым барлық адам сияқты анамды сәби жүрегіммен өте қатты жақсы көремін. Ол адамсыз өмірімнің мәні жоқ секілді. Анам мені әр уақытта да қолдайды, маған сенім білдіреді. Мен анамның сенімін ақтауға бар күшімді саламын. Анамның құшағында өзіме жан тыныштығын табамын. Қанша шаршап келсем де, анамның бір күлгенін көріп, көңілім көтеріліп кетеді. Мейірім, ізгілік, махаббат та – анадан. Жүздері нұрлы, жанашыр жандар аналарымыз аман болсын. Ананың махаббатына тең келер ешнәрсе жоқ! Болмайды да!

Шұғыла ДЕМЕУОВА,
МО-11 тобының студенті

ұлағатты өмірі мен ұстанған саясатының ұшқырлығы арқасында біз қазір Қазақ елі болып қалыптастық, еліміздің іргесін нық бекіттік, сондықтан осындай тарихи ірі тұлғаның алдында басымызды иіп, тағзым етіп, перзенттік алғысымызды жаудырамыз.

Ер есімі - мәңгі ел есінде.

Аружан РАХМАНШИЕВА,
МО-21 тобының студенті

БЕТ РЕДАКТОРЫ: Каримова Карина

ФИЗИКА-МАТЕМАТИКА факультеті

«Ашық есік күні»

2022 жылдың 15 сәуірінде М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан Университеті мектеп және колледж түлектеріне «Ашық есік күнін» ұйымдастырды.

Бағдарламада 90 жыл тарихы бар университетіміздің мүмкіндіктері мен келешек жастарға жоғары деңгейде білім беретін зәулім ғимараттың тарихымен таныстыру, сонымен қатар барлық мамандықтардың оқу бағдарламаларымен танысып, бакалавриат бағыттары бойынша ақпарат алу, 2022 жылғы БҚУ-ға қабылдау шарттарымен таныстыру, қабылдау комиссияның қызметкерлерінен кеңес алу, ректорат пен факультет өкілдеріне сұрақтар қою болды.

Ашық есік күніне қала мектептерінен 50 шақты оқушы қатынасты. Оқушылар ғимаратты аралау барысында Робототехникаға кабинетіне жете тоқталды. Оқушылардың техника мамандықтарына қызығушылықтары артып, оқытушыны сұрақтың астына алды. Алдымен шараның ашылуы болды. Кейін факультет деканы Д.Б. Абулқасоваға, одан соң аға оқытушы, Л.Орловаға және математика кафедрасының меңгерушісі С.Маутееваға

сөз кезегі берілді. Сөз сөйлеу барысында түлектерді университетімізге оқуға түсуге шақырды. Информатика кафедрасы бойынша оқытушы З.Химеденова мен оқытушы, магистр Б. Насырова, оқытушы Е.Кубегенов қатынасты.

Информатика кафедрасы

ҚАШЫҚТАН ОҚЫТУ НЫСАНДАРЫ: асинхронды және синхронды оқыту орталары

«Ақпараттық-коммуникативтік технологиялар» секциясы бойынша «Жастар мен ғылым» университетішілік конференциясы өтті.

Жастар мен ғылым университетішілік конференцияның «Ақпараттық-коммуникативтік технологиялар» секциясы бойынша «Қашықтан оқыту нысандары: асинхронды және синхронды оқыту орталары» тақырыбында мәселе қозғалып отыр. Көптеген қашықтан оқыту сияқты онлайн білім беру әлемінде сыныптар асинхронды немесе синхронды болуы мүмкін. Синхронды және асинхронды қашықтан оқытудың арасындағы айырмашылықты білу сіздің кестеңіз, оқу стилі және сіздің біліміңіз үшін жақсы жұмыс істейтін бағдарламаны таңдауға көмектеседі.

Асинхронды қашықтан оқыту мұғалім немесе оқытушы мен оқушылар түрлі жерлерде және әртүрлі уақытта өзара әрекеттеседі. Асинхронды курстарда оқитын студенттер жұмысын аяқтайды. Асинхронды қашықтан оқыту жиі электронды пошта, электронды курстар, онлайн форумдар, аудио жазбалар және бейнежазбалар сияқты технологияға негізделген. Snailmail – асинхронды оқыту үшін басқа орта. Күрделі естедегі студенттер жиі асинхронды қашықтан оқытуды қалайды. Сондай-ақ, ол өз міндеттерін орындау

үшін тікелей басшылыққа мұқтаж емес, өздігінен дәлелденген студенттер үшін жақсы жұмыс істейді.

Синхронды және асинхронды курстар арасында шешім қабылдауға тырысқанда, оқу стилі мен кестеңізді ескеріңіз. Егер сіз жалғыз тәуелсіз білім алсаңыз немесе сіздің профессорларыңызбен тығыз қарым-қатынаста болсаңыз, синхронды курстар жақсы таңдау болуы мүмкін. Егер жұмыс немесе отбасылық міндеттерге байланысты белгілі бір сыныптарда жұмыс істей алмасаңыз, асинхронды қашықтан оқыту әдісі болуы мүмкін. Әртүрлі оқу түрлерінің артықшылығы мен жағымсыздығына көбірек назараудыңыз. Қашықтан оқыту ортасы синхронды немесе асинхронды бола ма, оқытушының мақсаты тіпті онлайн курста да күшті қатысуды жалғастырады. Синхронды, асинхронды немесе коммуникациялық тәсілдердің жиынтығына сүйенетін оқытушы студенттерге білім беру тәжірибесінен көп нәрсе алу үшін анық, жиі және тиімді қарым-қатынас жасауы керек.

Осы тақырыпты қорытындылау барысында талдау жасалды. Топ студенттеріне сауалнама жасау негізінде біраз студенттер синхронды қашықтан оқыту бағыты таңдалып отыр.

Туғанай САҒИДОЛЛА,

Физика-Математика факультетінің И-21 тобы студенті

«SmartTechnology»

«Рухани жаңғыру», «Цифрлы Қазақстан» бағдарламасы аясында «SmartTechnology» атты кураторлық сағат оздырылды.

Цифрлы Қазақстан, Рухани жаңғыру бағдарламасы аясында «SmartTechnology» кураторлық сағат өткізілді. Өткізіліп отырған шараның мақсаты Республика экономикасының даму қарқынын жеделдету және цифрлық технологияларды пайдалану есебінен халықтың өмір сүру сапасын жақсарту және Қазақстанның экономикасын болашақтың цифрлық экономикасын құруды қамтамасыз ететін түбегейлі жаңа даму траекториясына көшіруге жағдай жасау. Бағдарламаның 5 бағыты қамтамасыз етілді. Олар: Экономика салаларын цифрландыру, цифрлық мемлекетке көшу, «Цифрлық Жібек Жолын» іске асыру, адами капиталды дамыту, инновациялық эко жүйені құру. Төмендегідей қызмет көрсету жүйелері көрсетіліп отыр.

Paperfree – қызмет алушының рұқсаты расталған жағдайда Мемлекеттік органдар мен жеке ұйымдарға Электрондық үкімет арқылы анықтама беру қызметі. E-license жүйесі. Бұл жобаның мақсаты – Қазақстан Республикасының мемлекеттік органдар-лицензиарлар және бизнес-қауымдастығы арасындағы ақпараттық өзара іс-қимылдың тиімді, айқын механизмін қамтамасыз ету.

Е-лицензиялау жүйесі. Берілген, кері шақырылған, жаңартылған мемлекеттік лицензиялардың және тауарлардың жекелеген түрлеріне экспортқа және (немесе) импортқа берілген рұқсаттардың бірыңғай деректер қоры

жүргізу, халық үшін қолжетімділіктің бірыңғай нүктесін беру есебінен лицензиялау үрдістерін автоматтандыру, лицензиялау саласындағы мониторингті және аналитикалық зерттеулерді жүргізуді қамтамасыз ету.

E-learning электронды оқыту жүйесі. Бұл жоба жаппай сапалы білім беруге бағытталған білім беру ресурстары мен технологияларға білім беру үрдісінің барлық қатысушыларына тең қол жетімділікті қамтамасыз ету. «Е-нотариат» бірыңғай нотариалдық ақпараттық жүйесі. Бірыңғай нотариалдық ақпараттық жүйе — бұл бағдарламалық-аппараттық комплекс нотариустарды тиімді жұмыспен қамтамасыздандыру және республикалық, территориалды нотариалды палаталармен, Қазақстан Республикасының Әділет министрлігімен өзара әрекетін, сонымен қатар халықты сапалы, құқықтық нотариалдық қызметпен қамтамасыздандыру үшін жасалған. Кураторлық сағат одан әрі жалғасты. Келген студенттерді екі топқа бөліп шағын ойын ойнады. «Ақпарат» және «Компьютер» деп екі топқа бөлінді. Ойын 5 кезеңнен тұрды: Ұшқыр оймен... (дұрыс жауапқа – 10 ұпай). Екі топқа 5 сұрақтан беріледі. Әр сұрақ 5 ұпайдан бағаланады. Ойын соңында көп балл жинаған топ марапатталды. Кураторлық сағатқа кафедрамyzдың оқытушылары да қатынасты. Аға оқытушы Т.М.Маннапова, аға оқытушы Ж.Ж.Багисов, оқытушы Г.А.Дошева. Кураторлық сағат соңында қорытындылап, сәтті шықан фотоға түсіп, шара өз мәресіне жетті.

Б.С. НАСЫРОВА,

Информатика кафедрасының оқытушысы, магистр

«Star wars: ҚазақMan»

(Жалғасы. Басы өткен санда)

Ешкімнің бұндай іске дәті бармай тұр. Себебі не боларын айту да сезу де оңай емес. Бірақ ең алғаш болып ортаға:

- Мен баруға дайынмын!, - деп Арматтың әкесі шықты.

Өмірінің қыл үстінде тұрғаның сезсе де, бойындағы «шынайы жүрегінен» шығатын күші оған маза бермеді. Осы кезде алақаны өзіңе ғана көрініп, тағы дөңгеленіп жарқ етті.

ҒАРЫШТАҒЫ АРПАЛЫС

Бұл бір үміттің белгісі еді. Арматтың әкесі SpaceX ұшқыштарымен тілмаш арқылы кеңес алып тұр.

- Есіміңіз кім болады? Скафандрға жазып қоямын.

- Серік!

- Бұған дейін бұл жобаның сәтсіз шыққаны бәріне белгілі. Ал енді қазір спутникке ұшу, ғарышқа жету адамзат үшін жерде көлік айдағандай. Жалпы жүрек жұтқан екенсің. Бұған дейін вертолетке мінген боларсың?!

- Иаа, бұл мүмкін менің борышым. Барымды салам.

- Отбасына сәлемдеме... қалдырмайсың ба?

- Жоқ, сенімдімін.

Әдеттегідей 10 секунд. Зымыранның ғарышқа көтерілгені күтіп отыр. Негізгі миссия: спутниктің бағытын орнына жылжыту, лазерлік сәулені қалпына келтіру.

Ал Проксималықтардың миссиясы: Ғарышты мойындату. Уақыт кеңістігінде тұру.

Өзінің бойында күші бар екенің ұмытқан ойын баласы Армат анасына жүгіріп барып:

- Анашым, әкем қайда кетті?,-деп іздеп сұрағын қойды.

- Балам, әкен бір аптада келіп қалар. Жұмысы ауыр. Ол қазір Америкада. Алыста.

- Маған айтпай кеткеніме?

- Аяқ асты болды ғой құлыным сол..

- Хм, жарайды(ы), - деп ішінен мұндаңып бала көңіл жабырқады.

Люси. Брэйн. Күні-түні ұйқы жоқ. Проксималық тіршілік иелері обсерваторияның негізгі компьютеріне шифрланған код жіберді. Ғарыштық жылдамдықты бағындырып, атмосфералық қашықтықты жүріп өткен олар үшін адамзаттың тілін түсіну оңай еді. Олардың жазған хабарламасы:

«Біздің күшімізді қайтарыңдар. Және бізге бұл мекеннен орын беріңдер».

Ғарыш әлемі. Серіктің басы айналып, жүрегі айнауда. Бір сәт өзіңе берілген күшті ұмытып, демалғысы келеді. Бірақ радиобайланыс іске қосылып:

- Мені естіп тұрсыз ба, мырза- деген ащы дауыс құлаққаптан өтіп құлағын жара жаздады.

- Иа, спутниктің ауытқуы көп емес. Кеменің шамасы жетеді.

- Жақсы, түсінікті болды. Ең әуелі лазерлік сәулені, кейін көрінбейтін жарық толқының өшіріңіз. Орнына келтірген соң қосу керек.

Серік дәл осы сәтте технологияның түртіп қалса, автоматты түрде өзі жұмыс жасайтын Илон Маск компаниясына іштей разы еді.

Серік Жер бетіне қайта ұшу процесін қосты. Ғарыштық ақаулар жөнделген соң өзге ғаламшарлықтардың орны табылды. Орналасқан мекені: Бермуд аралы.

Бермуд аралы ең қауіпті аймақ. Ядролық қару жарақты профессор Твен мемлекет аралық келісіммен бірге қолдануға келісті. Ал мұнан хабарсыз Серік Жер бетіне жеткенше қалай алысатының жоспарлауда. Люси мен Брэйн хабарламадан келген мәтінді түсіне алмады. «Біздің күшімізді қайтарыңдар» дегеніне қарағанда Жер бетіне өздеріне тиесілі бір зат бар ма деп те қалды.

Проксималықтар шабуыл жасауды ойластырмаған. Бірақ ядролық қаруы бар елдер жер қойнауындағы бомбаны аралға бағыттады. Олар үшін күтпеген төңкеріліс енді басталғандай. Себебі өзге ғаламшарлықтар да спутниктік камерамен аймақты күзетіп отыр. Әуедегі ұшқан бомбаға жойқын соққы берді. Ал Серік бәрін естіген де дереу өзі іске кірісті.

- Мама, мама, -деп Армат анасына еркелеп келді, - бүгін телевизор жасамай тұр.

- Жарық сөніп қалған болар, тексеріп көрші.

- Жоқ, өшпеген,- дәл осы кезде бірақ іштей,- менің алақаным да жанды,-деп бойындағы күшінің ықпалын сезді.

(...Жалғасын келесі газет басылымынан оқи аласыздар)

Саябек БИСЕНҒАЛИ,

Физика-Математика факультетінің
ФИ-21 тобы студенті

БЕТ РЕДАКТОРЫ:
Утепбергенова Гүлжауар

ЖАРАТЫЛЫСТАНУ-ГЕОГРАФИЯ факультеті

Олимпиадаға Қазақстан Республикасының 13 ЖОО – нан 34 студент (3-4 курс) қатысты. Олимпиада екі турдан тұрды – теориялық және практикалық. Теориялық турда қатысушылар биологияның негізгі бөлімдері бойынша тест тапсырмаларын орындады: жасушалық биология, ботаника, омыртқасыздар мен омыртқалылардың зоологиясы, адам және жануарлардың анатомиясы мен физиологиясы, молекулалық биология, генетика, өсімдіктер физиологиясы, эволюциялық ілім. Практикалық турдың бірінші бөлімінде қатысушыларға адам және жануарлардың анатомиясы мен физиологиясы және ботаника бойынша графикалық тапсырмалар, адам анатомиясы бойынша ситуациялық мәселе, сондай-ақ генетика және молекулалық биология бойынша есептер ұсынылды. Практикалық турдың екінші бөлімінің тапсырмалары жоғары сатыдағы өсімдіктер мен омыртқалы жануарларды жүйелеу мәселелерін қамтыды, сонымен қатар студенттер жоғарыда аталған биологиялық нысандарды қолдана отырып, қысқа мерзімді сабақ жоспарын құру дағдыларын көрсетті.

Олимпиаданың бастамасында тәрбие жұмысы және әлеуметтік мәселелер жөніндегі проректор Даришева Түймеш Малбағарқызы қатысушыларды олимпиаданың ашылуымен құттықтап, сәттіліктер тіледі. Олимпиаданы өткізу үшін қазылар алқасының білікті және кәсіби құрамы құрылды, оның төрайымы - б.ғ.д., профессор Дарбаева Т.Е.; қазылар алқасының мүшелері - б.ғ.к., академиялық қызмет департаментінің директоры Қайсағалиева Г.С., доцент Утаубаева А.У., жаратылыстану және гуманитарлық ғылымдар ғылыми-зерттеу зертханасының

меңгерушісі, б.ғ.к. Сарсенова Б.Б. және қазылар алқасының тәуелсіз мүшесі – С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университетінің аңшылық және балық шаруашылығы кафедрасының меңгерушісі, б.ғ.к. Қарағойшин Ж.М.

Олимпиада барысында қатысушылар биологияның негізгі бөлімдері бойынша жақсы білім деңгейлерін және биологияны оқыту әдістемесі бойынша өз шеберліктерін

2022 жылдың 13-14 сәуірінде М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің базасында 6В015 «Биология» ББ бойынша оқитын Қазақстан Республикасы Жоғары оқу орындарының студенттері үшін XIV республикалық пәндік олимпиада өтті. Олимпиада қашықтықтан білім беру технологияларын (Google Meet, Google forms) қолдану арқылы онлайн форматта ұйымдастырылды.

Биология пәнінен XIV Республикалық пәндік олимпиада

көрсетті. Жеке және командалық есепте орын келесідей бөлінді:

1 орын: Орлова Мария Александровна
2 орын: Тастанбекова Талшын Кеңесбекқызы, Шахметова Әйгерім Темірханқызы.

3 орын: Егемберді Нұрдәулет Еранұлы, Чангариди Деспина Петровна, Лобикова Анна Анатольевна.

1 орын: М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің командасы

2 орын: Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университетінің командасы, Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік педагогикалық университетінің командасы

3 орын: Қорқыт ата атындағы Қызылорда университетінің командасы, М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университетінің командасы, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің командасы.

Олимпиада жеңімпаздарын құттықтаймыз, белсенді қатысқаны үшін студенттерге, қатысушыларды дайындағаны үшін команда жетекшілеріне алғыс білдіреміз. Барлық қатысушылар мен жетекшілер олимпиадаға қатысқаны туралы сертификаттармен марапатталады.

А.У. УТАУБАЕВА,
Жаратылыстану-география факультеті,
б.ғ.к., доцент, биология ғылымдарының
кандидаты

“ҚАСИЕТТІ РАМАЗАН АЙЫ”

Баршаңызды қасиетті Рамазан мүбәрак келуімен құттықтаймын! Рамазан – он екі айдың сұлтаны, берекелі де кешірімі мол ай! Рамазан - мұсылмандардың асыға күтетін, ораза ұстаған жанға Алланың сауабы төгілетін, айлардың сұлтаны болған қасиетті ай.

Бұл айдың басты ерекшелігі, Алла Тағала Исламның бес парызының бірі болған оразаны парыз етті. Екіншіден, адамзат баласын тура жолға бағыттайтын, ақиқат пен жалғанды, сауап пен күнә арасындағы парықты айқындап беретін қасиетті Құран осы айда түсірілді. Сондықтан бұл айда оқылған Құран аяттарының сауабы, атқарған ізгі іс-амалдардың сауабы өзге айларға қарағанда еселеп артады.

Ораза – күндіз тек ішіп-жеуден өзін шектеу деген сөз емес. Ораза – рухтың азығы, тәннің шипасы. Рамазан жан мен тәнді рухани тазартатын, мұсылман үшін үлкен сабыр мектебі. Ораза нағыз шынайы тақуалық пен сабырлыққа жетелейді.

Ораза – адам үшін ең керекті дәрі, рухани әрі материалдық, медициналық диета. Адамның тынбай ішіп-жей беруі оның денсаулығына зиян. Рамазан айындағы ораза он бес сағатты, сәресі ішілмесе, жиырмаға жуық сағатты құрайды. Осыншама уақыт аштыққа төтеп беру шыдамдылық пен төзімділікті шынықтырады. Демек, ауыз бекітіп, ораза ұстаудың рухани және діни тұрғыдан да, адам ағзасына медициналық тұрғыдан да келтіретін пайдасы зор. Мысалы, ораза ұстау ішек ауруларына ем ретінде кеңінен қолданылады. Кейбір тері ауруларының жақсаруына, асқазан мен ішек жұмыстарын жеңілдетуге де септігі мол. Бүйрек, бауыр, қуық, сусамыр (қан диабеті), жүрек пен тамыр ауруларына адам ағзасының қарсы тұру қабілетін де жақсартады. Әлемге танымал ғалым, медицина ғылымдарының докторы Алекс Каррел: «Белгілі бір уақыт аралығында ашығу бауырдағы шекерлерді, тері астындағы май қыртыстарын, бұлшық ет, без, көк бауыр жасушаларындағы (клеткаларындағы) протеиндердің белсенділігін арттырады. Барлық мүшелер өз құрамы мен жүректің біртұтастығын қорғау үшін жанын сала әрекет етеді. Міне, осылайша ораза тканьдерді тазалап, өзгертіп отырады» деп жазған. Негізі адам бойындағы шайтани әрі нәпсіқұмарлық сезімнің оянып, қозуы ағзадағы жыныстық гормондардың әсер ету күші мен олардың мөлшеріне байланысты. Ал ораза осындай гормондардың қандағы мөлшерін азайтатындықтан, адам бойындағы құмарлық сезімді басады.

Барша оразаны ниет етіп ұстаушылар, оразаларыңыз қабыл болсын!

Әйгерім БИСЕНҒАЛИЕВА,
Б-31 тобы

“ЖАЙЫҚТЫ ЖАНЫМ СҮЙЕДІ”

8-ақпан күні Хадиша Бөкеева атындағы қазақ драма театрында Ғарифолла Құрманғалиев атындағы облыстық филармониясының ұйымдастыруымен, ел ағаларының қолдауымен елімізге танымал әнші-сазгер Әл-Фараби Бекарысұлының «Жайықты жаным сүйеді» атты өн кеші өтті.

Концертті Абдул Ғабитұлы шынайы ашық формат жүргізіп, әнсүйер қауым арасында диалогпен байланыс орнатты. Әл-Фараби ел аузында жүрген авторлық әндерін эстрадалық бағытта бір шырқап, екінші бөлімде баян аспабының сүйемелдеуімен жанды дауыста әуезді әндерін халыққа ұсынды. Бұл кешке Ақжайық еліне танымал әнші Еркін Өтегенов қатысып, өннен шашу шашса, ақын Бауыржан Халиолла Әл-Фараби Бекарысұлына арнайы «Сырым батыр» атындағы медальді кеудесіне тақты. Әсем де, әдемі жанды дауыстағы концертті тамашалауға келген халық екі сағаттан астам уақыт бір демде ұйып тыңдап, өнер иесіне деген сұрақтары мен тілектерін де білдірді.

Кеш барысында Әл-Фараби Бекарысұлына Ақжайық елі атынан арнайы

тапсырыспен жасалған баян аспабы сыйға табысталды. Осы аспаппен әлі үлкен деңгейдегі концерттерде үлкен сахнадан көрінуіне шынай тілектес көрермен шексіз ризашылықтарын білдіріп, ерекше көңілмен тарады. Бұл кешке жаратылыстану-география факультетінің, биология мамандығының 3 курс студенттері кураторлары Жаннат Санкибаевнамен барып, керемет кештің куәсі болып қайтты. Әсем кеште Әл-Фараби Бекарысұлы «Алтыным», «Найзағай көңіл», «Аппақ арман», «Әке-анашым», «Телефон», «Сұлуым», «Қиялда жүрсің», т.б. әндерін шырқады. Кеш барысында студенттер Әл-Фараби Бекарысұлына сауалдарын қоя отырып, ыстық тілектерін білдіріп, мерекелік шарадан керемет әсер алды.

Алдағы күндерде Әл-Фараби

Бекарысұлына өнер көгінде қанаты талмай самғауына тілектеспіз.

Әйгерім БИСЕНҒАЛИЕВА,
Б-31 тобы

Бет редакторлары: Бисенғалиева
Әйгерім, Жулкашева Индира

МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ ӨНЕР факультеті

Үздік ұстаз марпапталды

Ұлылықтың мамандығы бола білген ұстаз жолы нағыз сара жол! Қазақ баласының көкірегіне білім сәулесін ұялатқан кешегі Ыбырай мен Ахметтің ізін басар асыл ұстаздар қауымы күні-бүгінге дейін білім саласына толасыз қыметтер атқарып келеді. Саналы ғұмырын білім жолына арнап, шәкірттерінің сүйікті оқытушысына айналған ұстаздарымыздың бірі де бірегейі, мәдениет және өнер факультетінің деканы, философия докторы (PhD), қауымдастырылған профессор, жоғары оқу орнының үздік оқытушысы (2021 ж.) атағының иегері Кажимова

Қарылғаш Рахымқызы «Қазақстан Ғылыми қызметкерлері» күніне орай ғылым саласына қосқан үлесі үшін облыс әкімі Ғали Нәжімиденұлы Есқалиевтың Алғыс хатымен марапатталды. Салтанатты жиында БҚУ ректоры Н.Х.Серғалиев Қарылғаш Рахымқызының еңбек жолына сәттілік тілеп, айтулы мерекемен шын жүректен құттықтады.

Өмірін білім жолына арнаған Қарылғаш Рахымқызы ұлағатты ұстаздардың көшін бастар жандардың бірі. Қайсарлық пен әділдіктің, еңбекқорлық пен көшбасшылықтың қандай болатынын

санамызға сіңіріп, әр шәкіртінің жүрегінен орын ала білген Ұстазымыз қандай марапатқа да лайықты! Ұстаз, жеңісіңіз тағы да құтты болғай! Сіздің Жеңісіңіз – ол біздің жеңісіміз!

Жаңашылдық іздеп жарысқан оқытушылар...

Мәдениет және өнер факультетінде инновациялық білім беру үрдісін жетілдіру және дамытудың ақпараттық технологияларын пайдаланып, білім қорын қалыптастыру мақсатында оқытушы-магистрлер арасында инновациялық байқау ұйымдастырылды. Арнайы байқауға келіп жеткен өтінімдер ішінен үздік деп танылған 3 жоба таңдап алынды. Әр оқытушы өз жобасының нақты құндылықтары мен ұстанымдарына, зерттеудің өзектілігіне, мақсат-міндеттері және де практикалық маңыздылығына тоқталып, жоба мазмұнымен таныстырып өтті.

Комиссия мүшелерінің шешімі бойынша:

Жүлделі 3 орынды-Музыкалық білім және вокал кафедрасының оқытушылары-Сатыбалдиев Жарас Болатұлы мен Юрченко Александр Викторович («Формирование творческой активности в профессионально-педагогической подготовке учителя музыки») иеленсе;

Екінші орынды -Бейнелеу өнері және дизайн кафедрасының оқытушысы, магистр-Пазылшанова Жансая Ниязбаевна

(«QR-как средство повышения мотивации и автоматизации процесса обучения») тұрақтады;

Инновациялық әдістерді қолданудың сапасы мен тиімділігі жағынан жеті критерия бойынша нақты көрсете білген, бас бейгені қанжығасына байлаған Хореография және Мәдени-тынығу жұмысы кафедрасының оқытушысы, магистр-Еслямғалиев Абылқайыр Мақсотұлының «Мәдени-тынығу жұмысын ұйымдастыру жаңашылығы» атты жұмысы ең үздік жоба

деп танылды.

Білім мен білікті шыңдап, тәжірибе алмасқан оқытушы-магистрлердің жобалары университет бойынша өтетін инновациялық технологияларын еңгізу байқауына жолдама алды. Жеңіс тұғырынан көрінген барша әріптестерімізді шын жүректен құттықтай отыра, білім жолында қанаттарыңыз талмасын деген ізгі ниетімізді білдіреміз!

Жалынды жастар ЖАЙДАРМАЖДА!

Қара шаңырағымыздың 90-жылдық мерей тойына орай университет ішілік «MU STUD LIGA - 2022» жайдарман ойындарының ақтық кезеңі өткізілді. Бұл ойынға университетіміздің әр факультетінен құралған бөлсенді, жалынды жастар қатыса алды. Бастау алған бұл лигада 11 команда болса, бүгінгі күні оздырылған ФИНАЛ да 4 команда бақтарын сынады.

Атап айтсақ:
«Шүкір»; «Идеал»; «Студенческая 1Б»; «Апат-Водапат» - командалары.

Жас жайдарманшылар 3 кезең бойынша бақ сынасты:

1 кезең - Сәлемдесу; 2 кезең - Жамбы ату;
3 кезең - Сұрақ-жауап.

Тартысқа толы ойынның әділ шешімі бойынша: Үшінші орын - «Идеал» командасы; Екінші орын - «Апат-Водапат» командасы.

3 кезеңнен де сүрінбей өткен «Шүкір» командасы (Мәдениет және өнер факультеті) «MU STUD LIGA-2022» жайдарман ойындарының жеңімпазы атанды. «Үздік ойыншы» аталымын Апат-Водапат командасының капитаны Нұркен Карипуллов иеленді. Белсенді ойындары үшін арнайы алғыс хатпен - «Студенческая 1Б» командасы марапатталды.

Барша жеңімпаз командаларды шын жүреппен құттықтаймыз! Әр жанға әзіл сыйлап, жүздеріне күлкі ұялата білгендеріңіз үшін АЛҒЫС. Жайдарманның жайдарлы күндерінде жүздесе берейік!

Білім бәйгесінде бақ сынасты

Қуанышты жаңалық Қуаныш ағайда!

Кәсіби дәрежеде облыстық, республикалық және халықаралық деңгейде өткен байқауларда, мәдени-концерттік шараларда «Дарын», «Қорған» «БатысStar», «Инжу», «Makhamband» топтарына жетекшілік жасап, облыстық Мәдениет басқармасының алғысына бөленіп, аймақтың шығармашылық өміріне өз үлесін қосып жүрген ардақты ұстазымыз Қуаныш Лабинович Саратов төрінде ерекше марапатқа ие болды.

Музыкалық білім мамандығының оқытушысы, БҚУ доценті Кисметов Қуаныш Лабинович Н.Г. Чернышевский атындағы мемлекеттік ұлттық ғылыми зерттеу университетін (5.8.7 Методология и технология профессионального образования) аяқтап, педагогика ғылымдарының кандидаты ғылыми дәрежесін иеленді.

Талай мәдениет оғландарының жұлдызын жағып, талантын ашқан Қуаныш Лабиновичке үздіксіз ізденістер мен толағай табыстар тілейміз!

Сәуір айының 8-ші жұлдызында М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің шетел тілдері кафедрасының оқытушылары М.Е.Сапарғалиева және Д.Б.Навеканың ұйымдастыруымен мәдени-тынығу жұмысы мамандығының 1-курс студенттеріне «Who is the best?» атты интеллектуалды ашық сабақ ұйымдастырылды.

Топ студенттері «Great Britain» және «The USA» топтарына бөліну арқылы ағылшын тілінен білімдерін тексеру арқылы бақ сынасты. Интеллектуалдық ойын әртүрлі сұрақ-жауаптардан тұратын 4 бөлімнен тұрды:

1.«Who?» 2.«When?»
3.«What?» 4.«Where?»

Жалпы тапсырмалар Америка және Ұлыбритания мемлекеттерінің тарихы, әдебиеті мен географиясы жөнінде болды. Студенттерге қос мемлекеттер туралы видеожазба көрсетіліп, қызықты деректер таныстырылды. Екі топ студенттері барлық кезеңдерде де қызығушылық танытып, белсенді қатысу арқылы ағылшын тілі деңгейі мен жан-жақты білімдерін көрсете білді. Қазылар алқасы байқау қорытындысын шығарғанша, Капанова Айша укулеле аспабымен ағылшын тілінде ән шырқады. Сайыс нәтижесінде әр кезеңнен де алға суырылып шыққан «The USA» тобы жеңіске жетті. Білім мен білікті шыңдаған студенттер ағылшын тілінен білгендерімен бөлісіп, керемет көңіл күйде естелік суретке түсті.

БЕТ РЕДАКТОРЫ:
НұрАйзат Мұнарқызы

Түлекпен сұхбат

Талай өнердің оғландарын даярлап шығарған Мәдениет және өнер факультетінде тәрбие ісі жөніндегі декан орынбасары Әбілқайыр Мақсотұлының ұйымдастыруымен белгілі айтыскер ақын, сазгер Орынбек Меңдіқұлмен кездесу кеші өтті.

Кешіміздің қадірлі қонағы болған Орынбек Нұрболатұлы - 2018 жылғы мәдени-тынығу жұмысы мамандығының түлегі, талай елімізге белгілі жұлдыздардың әндеріне әні мен сөзін жазған сегіз қырлы бір сырлы азамат. Еркін форматта өрбіген сұхбатта студенттер мамандықтары туралы толғандырған сұрақтарын қойды. О.Меңдіқұл студенттік өміріндегі қызыққа толы шақтары мен өнер жолынан сыр шертті. Бұл кеште қазақтың қара домбырасымен әуелетіп ән де шырқалды, жанды еліктірер поэзияда болды. Кеш соңында сөз алған Әбілқайыр Мақсотұлы қонағымызға Мәдениет және өнер факультетінің деканы Қарлығаш Рахымқызының арнайы Алғыс хатын табыс етті. Оған қоса, ақынның портретін тарту етті.

Баубек Бұлқмашев атындағы жас журналистер клубының жарысы

2016 жылы қаңтардың 30-ынан бастап шығады - Издаётся с 30 января 2016 года

Газет - халықтың көзі, құлағы һәм тілі.

А. Байтұрсынов

Журналист

(Journalist)

№4 (48), сәуір, 2022 жыл

Махамбет университетіне – 90 жыл

ҚАЙТАЛАНБАС ҰСТАЗ-ҒАЛЫМ ТҮЛҒАСЫ

Серікқали Шарабасов – белгілі әдебиеттанушы ғалым. Бұған нақты дәлелдің бірі – ғалым еңбегінің нәтижесі ретінде баспа жүзін көрген **«Қазақ әдебиетіндегі әңгіме жанры» атты монографиясы** (А., «Өлке» баспасы, 2000). Аталмыш монографиялық зерттеуі қазақ әдебиетіндегі әңгіме жанрының тарихы, теориясы, сыны, 60-80 жылдардағы эпиканың шағын көлемді шығармаларының көркемдік ізденістеріне зерделеу жасалуымен құнды. Монография авторы қазағымыздың қоғамдық мұраттарына тарихи-философиялық, әдеби-теориялық терең талдамалардың әлі де таяздығын, халқымыздың қоғамы ой өруіндегі қазақи мінез-характер мәселесінің шешім табуы мардымсыз екендігін алғашқылардың бірі ретінде баса айта алды. Автор зерттеуде аталған жылдардағы қазақ әңгімелеріндегі жаңа соқпақ, тың өріс, қазақ характерінің табиғаты, жанрдың бағыт-бағдары, архитектурикасындағы өзгешеліктер мен дәуіріне сәйкес озық пішіндердің пайда болуын егжей-тегжей баяндайды. Әрине, белгілі бір кезеңдегі көркем әңгімелерді талдау нысанына іліктіру, оған әдебиеттану ғылымының жеткен биігінен ғылыми түсінік беріп талдау, жанр құбылысын зерде сүзгісінен өткізу оңай шаруа емесі анық. Бұл орайдағы ғалымның ұстанар қағидаты – жанр табиғатын талдауда, тұжырым жасауда, пікір айтуда шалағайлыққа ұрынбаудың көпші ретінде әдебиеттің өткенін білу ғана емес, ертеңгісін қатар сезіну. Ғалым сол тұстың өзінде-ақ көлемнен де, ойдан да, образ оюдан да ықшамдылық тілейтін әңгіме жанры көп жазушыға қол еместігін мерзей келе, суреткерлердің жанр тануларында селкеулік барын айта алған. Автор әдбиеттану ғылымының әңгіметану секілді қомақты саласына қатысты өзіндік салмақты ойларын тұжырымды да дәлелді ұсынады. Кейбіріне құлақ түрелік: «Әңгіме жанры да қоғам және адам тектес. Дәуіріне қарай икемді»; «Эпикалық шағын түрін қанша мақтасақ та, бұл өзі соңғы кезде «Қызыл кітапқа» кіретіндей жанрға айналып бара жатыр»; «Эссе-көркем прозаның сирек түрі, табиғаты тылсым құбылысқа толы түрі. Ол француздың «әрекеттенемін», болмаса, латынның «безбендеймін» деген сөз мағыналарына жуықтайды»; «Эссе-объектіні дәріптеуден гөрі, құбылыстарға әлеуметтік талдау, қоғамдық баға беру арқылы құнды»; «Қысқа әңгімелер – үлкен өмірдің шақпақ-шақпақ үзінгідей. Бұл жанр түрінің спецификасы еркін, қызу қанды эсседен, публицистикалық суреттеулерден, сатиралық миниатюралардан мүлдем бөлек. Қысқа әңгімелер – шағын жанрдың ерекше түрі. Бұл өзекті проблемаға құрылған, композициясы жағынан өте сығылған пружина іспеттес дүние. Қысқа әңгімелерде ішкі динамика, характердің қақтығысы сұмдық ұшқыр. Тілі барынша шақ, ұста жұмсалады»; «Жалпы әңгіме-новелла атаулыға ықшамдық керек болса, қысқа хикаяларға нығыздалған, қан-жыннан арылған тазалық керек. Мұнда мүлт деталь, босаң арқау, әшекейлі сұлу сөздер бірден көзге қарығады. Шығарма сынынан, шыншыл-табиғи нұрынан айрылады», *т.б.* Демек, Серікқали Шарабасов – қазақ әңгіметану ғылымында өзіндік үлесі бар ғалым. Секең сөзімен айтсақ, «қазақ көркем әңгімесі белгісіз ғарыштық ғаламаттан әлдеқалай түсе қалған метеорит емес. Қазақ ауыз әдебиеті атты қасиетті жерге тұқым боп себіліп, өсіп-өніп шыққан жеміс. Әрбір өсімдік сияқты оның тіршілік тынысы, өркендеу мерзімі бар». Ал оны мәпелеушілер – әдебиетті зерттеушілер. Солардың бірі – Серікқали ағамыз. Әрине, әдебиеттанушы ғалым жоғарғы іспетті тереңнен түйінделген тұжырымдарды жайдан-жай ойдан шығара айта салудан аулақ, бұл – қазақ әдебиетіндегі сан алуан саңлақ жазушыларымыздың аталмыш жанрға сәйкесті жүздеген туындыларын оқи, талдай, сүзгіден өткізе жасалған теориялық байлам. Бұл тұрғыдан келгенде, Секең – әдебиет сыншысы да.

«Бидің айтқанын құл да айтады, бірақ аузының дуасы жоқ» (Төле би) дегендей, екінші бірі қазақ әдебиетінің тұлғалы туындыгерлерінің шығармаларына өзіндік ғылыми дәл түйін жасай алмасы да ақиқат. Ал ғылымда байсалды С.Шарабасовтың белгілі ақын-қаламгерлерінің туындыларына, шығармашылығына байланысты айтқан

пікірлеріне ғалым-әріптестері, жалпы оқырман атаулы сүйсіне де, ойлана да, шынайы сеніммен «Секең айтса, жөн айтады» тұрғысында қарайды. Мәселен, бұған ғалым-әдебиетшінің ақын Жанғали шығармашылығы турасында айтқан тұжырымы дәлел. Тыңдап көрелік: «Жанғали – Батыс өлкесінің өте-мөте сараң, бірақ барынша бірегей поэзия өнерінің небір есте жоқ ерте кездегі ұрығы. Сол дән қазіргі поэзияның құнарлы топырағына енді де, сыршыл әрі пәлсафашыл нұрлы лирикаға айналды. Лирикада мінез болады десек, ақын өлеңдері Махамбет жырларындай өршілдікті, ашуды, бұрқануды, ұрыншақтықты тілейді, өлеңдерінің өн бойында бір булығы жатады...» (1996 ж.). Бұл секілді адамды өзіне баурап алар, стилі бөлек баға-байламға көзі түскеннен кейін, Жанғали аға поэзиясын байқаймыз. Бірқатары төмендегіше: «Қадыр Мырзалиев – әдебиеттің киесі – Қыдыры»; «Дүние тұңғығына үңілу, одан рухани игілікті қолару, оны парасат тарихқа айналдыру-дара қаламгердің қасиеті. Ағамызға құдай бұл бітімді мол сыйлаған. Оның әрбір жыры құрғақ фактіге емес, сезім мен интуиция бесігіне бөленген жүрек суырап ойлы да өршіл өлең»; «Қадыр Мырзалиев – ақылды философ, сезім таразысын тең ұстап отыратын рационалист лирик. Мұндай эстетикалық қасиет әр нәрсеге өте сабырлы, парасатты қарайтын Шығыс поэзиясына тән. Көне шығыс поэзиясы – дүниетану даналығы. Қадыр аға осы даналық поэзиясын игерген»; «Ақын өлеңдеріндегі көркем жинақтау тәсілдері, логикалық байыптауы таңқаларлық. Қадыр лирикасы өте шағын, бірақ мазмұнға бай, әсіресе, қорытындысы қорғасындай ауыр. Қадыр өлеңіндегі антонимдік параллель, антитеза, түрлі салыстырулар, біздіңше, қазақ өлеңінің, соның ішінде, Қара өлең құдіретінің салтанаты. Өмір-өлім, бейнет-зейнет, дала мен қала, биіктік пен тереңдік, өтерік пен шындық, түр мен мазмұн, жақсы мен жаман бәрі-бәрі бір-бірімен ымырасыз айтысады, содан ақыры дөп-дөңгелек өмір философиясы дік ете түседі». Аңғарғанымыз – ғалым көпшіліктің көкейіндегісін нақты айта алған.

Профессор С.Ф.Шарабасов – абайтанушы ғалым. Кейде ойға қаласың, абайтанушы болу үшін де міндетті түрде том-том монографиялар жазу міндет пе? Абай мұрасын, даналығын әдебиетші ретінде терең түсіне отырып, өз субъективтік көзқарасы тұрғысында қалың көпшілікке жеткізе білу де оңай шаруа болып па? Абайтанушы ретінде ғалым: «Абай ғақлиясы – қазақ әдебиетіндегі алғашқы проза бастауы және тосын үні»; «Абай – өздігінен білім алып, дүниенің төрт бұрышына даналықпен көз тіккен ғұлама»; «Абай қара сөздерінің эсселік қасиеті басым. Мұнда көркем хикаядан гөрі, сыншыл кеңес, өзіндік пікір көбірек. Қарасөз – қазақ халқының психологиясын жаза баспай тапқан эссе». Абайтанушы ғалым, маман әдебиетші пікірі осылайша түйдек-түйдегімен өріле береді. Бір қызығы - қалтарысы көп өмірдің бір иіріміне қатысты сіздің қойған сауалыңызға ұстаз ғалым Абай дана өлең тармақтарын көз жұма жатқа айтумен жауап береді. Демек, Абайдың адамдық кредосы Секеңе де сіңгеніне таң қаласың... Осыған жалғас ұстаз ағаның адамдық келбеті де менмұндалайды. Оның өзі: «Қиянатқа жоқ ем, көмекке, мейірімге көп ем. Топас-тоғышар, алымпаз-жемқор, семіз қара, бипыл сарыларға қарыздар емеспін» («Рухани арылу») (физиологиялық очерк)); «*Жақсы адамға қол бермегенің – жаманды өсіргенің. Періштені жылатқан-ның – шайтанға дем беріп, дәсерсітіп қойғаның*» деп өреді. Секеңнің өмірдегі адамдық кредосының бірі де - осы.

Әдебиеттанушы ғалым С.Шарабасов – Оралхантануға да өзіндік үн қосушы. Ғалым бұл ретте: «Задында, Оралхан – жазу машығы ала бөтен, өзінше жаңалық айтуға икемі бар жазушы. Автордың бір шығармасы екінші шығармасына мүлдем ұқсамайтын, бір кітабы екінші кітабынан сапа

жағынан марқайып отыратын ерекшелігі үстем қаламгер. Жазудың кекселігі – кенеулі ой мен сарабал мазмұн және ойнақы пішінде». Бұл автор тарапынан Оралхан Бөкеевтің көзі тірісінде айтылған, тамыршыдай дөп аңғарыла, сахнаға көтерілген әрбір кесек туындыны бақылай отырып берілген баға. Ғалымның Оралхан шығармаларын сыни талдауының бірер үзгіі былайша ұсынылды: «Табиғаты тылсым жанр түрі тұлға бойына көркем шығарманың фабуласы мен сюжетін, сондай-ақ публицистикалық баянын сіңіре білген. Мәселен, «Ақатай» бөлімі таза новеллалық қасиетімен одағайланса, «Ел мен Жердің» кіріспе бөлімінде журналистика қолтаңбасының ізі бар. Соңғысында автор шаруашылықтың міні, берекесіз бастықтар қылығын фотографиялық тілмен сипаттап кетеді»; «Оралхан эссесі кермек дәмді текірек публицистикадан гөрі, сылдыраған келісімді лирикалық прозаға қарай ойысады», т.б.

Қысқасы, белгілі бір жанр аражігін айыра білуге суреткерлік, сыншылдық, ғалымдық, байқампаздық керек екендігін ескерсек, әдебиеттанушы ғалым С.Шарабасов бойында бұлардың күллісінің бар екендігі даусыз. Секең – сыншы, Секең – ғалым, Секең – жазушы, Секең – публицист, Секең – журналист, Секең – байқампаз, шәкірт қылығын қалт жібермей аңғарар, талантты тамыршыдай таныр ұстаз... Бізді ғалым-ұстаздың өз саласында не айтса да, не жазса да негізсіз, жадағай пікір айтуға бармауы қуантады. Бұл нағыз әдебиеттанушы ғалымға тән қасиет. Маман әдебиетші – ұстаз ретінде Секең қай тұста да әдебиетіміздің даму үдерісіне бей-жай қарай алмады. Бұл, біздіңше, мүмкін де емес... Бізді, «Шарабасовтың шекпенінен» шыққан шәкірттерін марқайтар мәліметтің бірі – Серікқали ұстазымыздың «Әдемілік пе, әдейілік пе?» атты мақаласымен 1977 жылы «Қазақ әдебиеті» газеті ұйымдастырған конкурстың жеңімпазы атануы. Бұл оқиға барысын Секеңнің досы, белгілі ғалым Серік Мақыров былайша баян еткен-ді:

Профессор З.Қабдолов:
- *Шырағым, КазГУ, КазПИ-ді бітірмегенсіз. Орал пединституты Қажымның институты ғой. Бірақ ренжіме. Ешкімнен ой ұрламай, қазақ әңгімесі туралы реферат жаз. Бір жылдан соң көрелік, - дейді.*

- *«Жазған құлда жазық жоқ» дегендей, Серікқали көз майын тауысып, біраз ізденіп, оқып ақыры Т.Әлімқұловтың сын, зерттеу еңбектеріне кезігеді. Оқи отырып ренжіп, түңіле бастайды. Сөзге талғамшыл, керемет терең жазушының өзі де мүлт кеткендей ме, қалай?! Сөзді көп қайталайтын тұстары баршылық екен. Бұның түсінігінше «Бояушымын» деп жүріп, сақалды да бояп жіберген. Осылайша даяр болған жиырма беттік рефератты Қабдолов ағасына жіберіп, өзі қаламгер досы Қажығали Мұханбетқалиевке бара қалады. Ол рефератты ұнатып, бұған айтпастан материалды «Қазақ әдебиеті» газетіне береді. «Таланттағы тапшылық» айдарлы реферат бір күні «Әдемілік пе, әдейілік пе?» деген тақырыппен газетте жарқ ете қалады. Сөйтіп, автор әйгілі қаламгерлер Ғ.Мүсірепов, Х.Ерғалиев, министр Т.Шарманов т.б. қатар «Қазақ әдебиеті» газетінің лауреаты болып шыға келеді...*

Ал бұл проблемалы мақаласында Серікқали ағамыз әдеби тіл мәдениеті мәселесіне үн қосқан-ды. Сол сәттің өзінде жас тілші-әдебиетші ғалым, ізденуші: «Деталь – сирек құбылыс, егер сәтінде кездессе, жазушы бақыты. Ал шығармадан шығармаға, кітаптан кітапқа рабайсыз көше берсе, туындының көркемдігін бұзады», - деп бір түйіп тастайды.

Серікқали Шарабасов ағамыз – ешкімге ұқсамас өзіндік мәнер-дағдысы бар, шәкіртін өзіне еліте алар, сөзіне ұйыта алар, өнеге дарыта алар сирек кездесер ұстаздар сапынан. Жалпы «ұстаз» сөзінің мәні шәкірттерін жақсылыққа баулу, өзгені бақытқа жеткізуге үйрету, тәрбиелеу ұғымына ойысса керек. Осы ұғымнан туындата өрсек, ұстаз-шәкірттерінің өмірге көзқарасын, сенімін қалыптастыратын, өмірде өзіндік жолын табуға бағыт-бағдар сілтейтін, төңірегіне білім-тәрбие шапағатын шашып, адамилық сәулесін төгетін ойшыл да биік тұлға. Қайран Серікқали ағамыз осындай жан еді. Біздіңше, ұстаздық үздік қасиетінің, шынайы үлкен абырой-беделінің тәрбиелік күші – шәкірт атаулының берілген кеңес-бағдарды санаға тоқи отырып, еш міндеттеусіз, зорлаусыз өз ерік-қалауымен іс-әрекет үстінде болуында. Шынында да, адам атаулы өзінің айрықша сыйлайтын, имандай ұйытын, мақтан тұтатын ұстазының айтқанын екі етпей, тапсырмасын ауырсынбай, оны шын пейіл-ықыласымен, ынталана, шабыттана орындамақ. Бір байқағанымыз, «Серікқали аға айтып еді, тапсырып еді» деп, қалай да сол тапсырманы орындау мақсатында, ұстаз сенімінен шығу жолында зымырап жүрген студенттерді әр кез көру еш қиындық туғызбайтындығы... Иә, ұстаз болу үшін де, үлкен табандылық, үйретуден жалықпау, ең бастысы мамандығыңды сүю қажеттілігі даусыз. Бұл үшін ұстаздың өзі көп тұста үлкен жігер, мол ынтамен оқып-үйренуі, білім қорын берер, іс-әрекетке баулыр шәкірттерін зерделей алуы, білім, білік-дағдыларды олардың зердесіне ұялатудың ұтымды амалдарын талмай іздеп, табуы да қажет. Бұл ретте Серікқали ұстазымыз тарапынан сабырлы ыждағаттылықты, терең зерделілікті, қажымас қайраттылықты, тапжылмас табандылықты, көл-көсір еңбекқорлықты көретінбіз. Өзімізге үлгі тұтатынбыз...

Абат ҚЫДЫРШАЕВ,
Қазақстан Журналистер одағының мүшесі, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Қазақстан Педагогикалық ғылымдар академиясының академигі

Мен академиялық ұтқырлық бағдарламасы бойынша Польша, Быдгощ қаласы Ұлы Казимир университетінде 2021 жылдың 20 қазаны мен 2022 жылдың 25 ақпаны аралығында оқытудан өттім. Өткен пәндер саны – 5: Phonetics of English; History of English Literature; Culture Studies: Visions of the American Dream; Culture Studies: Men in American Culture; Linguistics/Literature/Cultural Studies: StoryWorlds and Experientiality in Narratology.

Ұлы Казимир университеті-1968 жылы құрылған мемлекеттік университет. Бүгінгі таңда университетте 6 факультет бар, олар қаланың әртүрлі бөліктерінде орналасқан және жеке оқу ғимараттары бар. Сондай-ақ, университетте 1200-ден астам оқытушы жұмыс істейді және 14000-нан астам студент оқиды. Университет тарапынан мен оқыған оқу корпусынан 15 минуттық қашықтықта жатақхана берілді. Бұл университетте Қазақстан студенттерімен бірге Ресей, Украина, Польша студенттері білім алды. Тиісінше, оқыту ағылшын тілінде өтті, ағылшын тілі студенттер мен оқытушыларының деңгейі өте жақсы деңгейде болды. Пәндердің мазмұны студенттердің М.Өтемісов атындағы БҚУ-да өтуіне ұқсас болды. Оқытушылар оқу үрдісінде әртүрлі оқу материалдарын пайдаланды: ғылыми мақалалар, шетелдік профессорлардың оқу құралдары, журналдар, бейнелер, ғылыми сайттар. Қорытынды бағалар жобалау жұмыстарының, аралық емтихандардың, қорытынды емтихандардың презентацияларына сәйкес, сондай-ақ семестр кезіндегі сабаққа қатысу және үлгерім негізінде қойылды.

Университеттің инфрақұрылымы өте жақсы, жатақханаларда да, кампусарда да спорт залдар бар, WI-FI үздіксіз жұмыс істейді, кітапханада ағылшын және

Студенттің академиялық ұтқырлығы – білім алушыны белгілі бір академиялық кезеңге (семестрге немесе оқу жылына) оқуға немесе зерттеуге басқа ЖОО-ға (ішкі немесе шетелде) ауыстыру, алынған білім беру бағдарламаларын міндетті түрде басқа жоғары оқу орнында жалғастыру.

Академиялық ұтқырлықтың басты мақсаты – халықаралық стандарттарға сәйкес қазақстандық жоғары білімнің сапасын қамтамасыз ету, оның бәсекеге қабілеттілігін арттыру.

“ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ЫНТЫМАҚТАСТЫҚ АЯСЫНДА АКАДЕМИЯЛЫҚ ҰТҚЫРЛЫҚ БАҒДАРЛАМАСЫ СӘТТИ ЖҮЗЕГЕ АСЫРЫЛУДА

поляк тілдерінде – ғылыми және көркем әдебиеттердің өте бай қоры бар. Жатақхана заманауи құрылғылармен жабдықталған.

Менің оқуым «ағылшын филологиясы» мамандығы бойынша болды және қосымша курстарды да қамтыды. Барлық пәндер ағылшын тілінде өтті. Оқу кезеңінде шетелдік студенттермен волонтерлік кездесулер ұйымдастырылды. Өкінішке орай, менің оқу семестрім Польшадағы пандемия жағдайына байланысты көп уақытты онлайн формата өткізілді. Сабақтар Microsoft Teams бағдарламасын пайдалана отырып өткізілді, бірақ бұл бізге оқуға және жаңа нәрселерді үйренуге кедергі болмады. Ұлы Казимир университетінде оқытушылар мен студенттер академиялық ұтқырлық бойынша оқуға келген студенттерді өте жақсы қарсы алды. Университет оқытушылары бір апта ішінде бізді қаланың көрікті жерлерімен және университетпен таныстырды. Көптеген жағымды әсерлер қалды, көптеген шетелдік достар пайда болды. Мен қазір де мұғалімдер мен шетелдік достарыммен әлеуметтік желілер арқылы достық қарым-қатынасты сақтаймын.

Польшаның Быдгощ қаласында академиялық ұтқырлық бойынша оқу маған демалыс және мереке күндері саяхаттауға мүмкіндік берді. Жалпы Польша, Швеция, Германия, Чехия, Италия, Франция сияқты 6 елге және 12 қалаға бардым.

Маған Польшаны тек білім жағынан ғана емес, сонымен қатар оның мәдениетін білу қызықты болды. Сондықтан мен Польшаның бірнеше қаласына бардым. Бұл тізімде: Варшава, Гданьск, Краков,

Торунь, Познань, Лодзь. Барлық осы қалалар Польша тарихымен қаныққан, әр қала өзіндік ерекше болды және маған Польшаны әртүрлі жағынан ашуға көмектесті.

Ұтқырлық бағдарламаларына қатысу маған студент ретінде бірқатар перспективалық мүмкіндіктер мен артықшылықтар берді:

Ғылыми және білім беру саласында баға жетпес халықаралық тәжірибе алуға; Кәсіби білім мен практикалық дағдыларды кеңейту;

Пайдалы тілдік тәжірибеден өту;

Халықаралық мәдени аралық топта сабақ беру және қарым-қатынас жасау тәжірибесін алу.

Жалпы алғанда, оқуды қабылдау жағымды, презентацияларды көрсетудің пайдалы әдістері, ғылыми мақалалармен жұмыс, шетелдіктермен қарым-қатынаста баға жетпес тәжірибе және саяхаттау мүмкіндігі болды. Сондай-ақ оқытылатын пәндер мен практикада қолдану мүмкіндіктері жақсы меңгерілді.

Университетіміздің ректоры, профессор Нұрлан Хабиболлаұлы Серғалиевке, интернационализация және халықаралық байланыстар орталығының жетекшісі Владислав Сергеевич Зубковқа, кеңесшілер Әсел, Әйгерім апайларыма, шет тілдер кафедрасының меңгерушісі Бибигүл Бұрханқызы Өтеғалиеваға, академиялық ұтқырлық бағдарламасы бойынша оқудан өтуге қолдау көрсеткен университетіме алғыс айтамын.

Университеттің студенттері биік шыңдардан көріне берсін!

Дильназ АХМЕДЕН,
Филология факультетінің шетел тілі:
екі шетел тілі мамандығы бойынша
3 курс студенті

РЕДАКЦИЯҒА КЕЛІП ТҮСКЕН МАТЕРИАЛДАР ӨНДЕЛЕДІ. ҚОЛЖАЗБАЛАР АВТОРЛАРЫНА КЕРІ ҚАЙТАРЫЛМАЙДЫ. ДЕРЕКТЕРДІҢ ДӨЛДІГІ ҮШІН АВТОР ЖАУАПТЫ. ЖАРИЯЛАНЫМ АВТОРЛАРЫНЫҢ ПІКІРЛЕРІ РЕДАКЦИЯ КӨЗҚАРАСЫН БІЛДІРМЕЙДІ.

МЕНШІК ИЕСІ:

**Махамбет Өтемісов атындағы
Батыс Қазақстан
университеті.**

Газет айына бір рет шығады.

Газет Қазақстан Республикасы Мәдениет, ақпарат және қоғамдық даму министрлігінде 14.06.1995 ж. тіркеліп, тіркеу туралы нөмірі №11390-Г куәлігі берілген.
ҚР Ақпарат және қоғамдық даму министрлігі Ақпарат комитетінің келісімімен мерзімді баспасөз басылымдарын және (немесе) ақпарат агенттіктерін 04.03.2021 ж. қайта есепке алу туралы № KZ27VPY00033105 куәлігі берілген.

Таралымы 800. Тапсырыс № 388

РЕДАКТОР: Айзада ДЮСЕНОВА

ТІЛШІЛЕР: Дария ДЖУМАГАЛИЕВА,
Шұғыла ЕҢСЕП, Гүлсезім СЕРІКБАЕВА

БЕТ ҚҰРУШЫ & ДИЗАЙН:
Асель АБДУЛЛИНА

ФОТОСУРЕТ:

Рафхат ХАЛЕЛОВ, Оқу теледидары және графикалық жобалау зертханасы

Газет Редакциялық баспа орталығында теріліп, беттелді.

«Полиграфсервис» ЖШС баспаханасында басылды.
Мекен жайы: Орал қаласы, Л.Толстой көшесі, 27/3.
Тел.: 50-51-46, 51-41-99

Мекен-жайымыз: 090006, Орал қ., Н.Назарбаев даңғылы, 162, тел.: 50-94-45. Біздің сайт: www.wksu.kz, e-mail: orken.gazeti@mail.ru